

SAAREMAA VALD

SAAREMAA VALLA **2027. AASTA EELARVE**

SELETUSKIRI

SISUKORD

SAAREMAA VALLA 2027. AASTA KOONDEELARVE.....	4
SAAREMAA VALLA 2027. AASTA INVESTEERIMISTEGEVUSE KULUD.....	6
SISSEJUHATUS.....	8
Majanduskeskkonna ülevaade.....	8
Määruse üldisloomustus	8
SAAREMAA VALLA 2027. AASTA EELARVE LÜHIÜLEVAADE.....	10
Põhitegevuse tulude muutus võrreldes 2026. aasta eelarvega	11
Põhitegevuse kulude muutus võrreldes 2026. aasta eelarvega	11
Investeeringustegevuse muutus võrreldes 2026. aasta eelarvega	12
PÕHITEGEVUSE TULUD	13
Saaremaa valla 2027. aasta põhitegevuse tulud	13
Maksutulud	14
Tulud kaupade ja teenuste müügist.....	16
Saadud toetused tegevuskuludeks.....	17
Muud tegevustulud	18
PÕHITEGEVUSE KULUD	19
Üldised valitsussektori teenused	22
Avalik kord ja julgeolek.....	23
Majandus.....	24
Keskkonnakaitse.....	26
Elamu- ja kommunaalmajandus.....	27
Tervishoid.....	27
Vaba aeg, kultuur, religioon.....	28

Haridus.....	29
Sotsiaalne kaitse.....	32
INVESTEERIMISTEGEVUS	36
Saaremaa valla 2027. aasta investeerimistegevuse tulud.....	36
Saaremaa valla 2027. aasta investeerimistegevuse kulud	37
FINANTSEERIMISTEGEVUS	43
Saaremaa valla 2027. aasta eelarve finantseerimistegevuse kulud	44
EELARVE SEOS SAAREMAA VALLA ARENGUKAVAGA 2025-2035.....	45

SAAREMAA VALLA 2027. AASTA KOONDEELARVE

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2026	EELARVE 2027	MUUTUS
PÕHITEGEVUSE TULUD KOKKU	72 202 430	75 152 023	2 949 593
Maksutulud	45 077 398	48 175 052	3 097 654
Tulud kaupade ja teenuste müügist	4 860 904	4 998 429	137 525
Saadavad toetused tegevuskuludeks	22 044 128	21 758 542	-285 586
Muud tegevustulud	220 000	220 000	0
PÕHITEGEVUSE KULUD KOKKU	68 725 325	71 102 872	2 377 547
Antavad toetused tegevuskuludeks	7 828 625	8 418 403	589 778
Muud tegevuskulud	60 896 700	62 684 469	1 787 769
01 Üldised valitsussektori teenused	7 471 129	7 776 990	305 861
Antavad toetused tegevuskuludeks	48 675	48 675	0
Muud tegevuskulud	7 422 454	7 728 315	305 861
03 Avalik kord ja julgeolek	91 067	102 600	11 533
Antavad toetused tegevuskuludeks	11 000	11 000	0
Muud tegevuskulud	80 067	91 600	11 533
04 Majandus	5 091 077	4 943 354	-147 723
Antavad toetused tegevuskuludeks	2 625 867	2 423 843	-202 024
Muud tegevuskulud	2 465 210	2 519 511	54 301
05 Keskkonnakaitse	2 861 236	3 068 783	207 547
Muud tegevuskulud	2 861 236	3 068 783	207 547
06 Elamu- ja kommunaalmajandus	414 000	470 800	56 800
Antavad toetused tegevuskuludeks	60 000	60 000	0
Muud tegevuskulud	354 000	410 800	56 800
07 Tervishoid	152 588	152 588	0
Antavad toetused tegevuskuludeks	100 000	100 000	0
Muud tegevuskulud	52 588	52 588	0
08 Vaba aeg, kultuur, religioon	6 583 559	6 916 150	332 591
Antavad toetused tegevuskuludeks	1 034 531	1 151 313	116 782
Muud tegevuskulud	5 549 028	5 764 837	215 809
09 Haridus	37 135 279	37 971 823	836 544
Antavad toetused tegevuskuludeks	94 364	246 264	151 900
Muud tegevuskulud	37 040 915	37 725 559	684 644
10 Sotsiaalne kaitse	8 925 390	9 699 784	774 394
Antavad toetused tegevuskuludeks	3 854 188	4 377 308	523 120
Muud tegevuskulud	5 071 202	5 322 476	251 274
PÕHITEGEVUSE TULEM	3 477 105	4 049 151	572 046

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2026	EELARVE 2027	MUUTUS
INVESTEERIMISTEGEVUSE TULUD KOKKU	1 875 144	2 608 256	733 112
Põhivara müük	300 000	350 000	50 000
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine	1 495 144	2 138 256	643 112
Finantstulud	80 000	120 000	40 000
INVESTEERIMISTEGEVUSE KULUD KOKKU	-8 946 687	-13 148 690	-4 202 003
Põhivara soetus	-6 955 253	-10 486 886	-3 531 633
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine	-490 680	-553 000	-62 320
Osaluste soetus	-325 000	-880 000	-555 000
Finantskulud	-1 175 754	-1 228 804	-53 050
INVESTEERIMISTEGEVUSE TULEM	-7 071 543	-10 540 434	-3 468 891
FINANTSEERIMISTEGEVUS KOKKU	1 040 756	2 838 267	1 797 511
Kohustuste võtmine	5 480 000	7 000 000	1 520 000
Kohustuste tasumine	-4 439 244	-4 161 733	277 511
LIKVIIDSETE VARADE MUUTUS	-2 553 682	-3 653 016	-1 099 334
Eelarve tulude maht kokku	82 111 256	88 413 295	6 302 039

SAAREMAA VALLA 2027. AASTA INVESTEERIMISTEGEVUSE KULUD

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2026	EELARVE 2027	MUUTUS
INVESTEERIMISTEGEVUSE KULUD KOKKU	8 946 687	13 148 690	4 202 003
Põhivara soetus	6 955 253	10 486 886	3 531 633
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine	490 680	553 000	62 320
Osaluste soetus	325 000	880 000	555 000
Finantskulud	1 175 754	1 228 804	53 050

KIRJE NIMETUS		SUMMA
INVESTEERIMISTEGEVUSE KULUD		13 148 690
Põhivara soetus	PVS	10 486 886
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine	ASF	553 000
Osaluste soetus	OS	880 000
Finantskulud		1 228 804

01 ÜLDISED VALITSUSSEKTORI TEENUSED		2 204 810
Valla- ja linnavalitsus		978 200
Kuressaare Tallinna tn 10 hoone rekonstrueerimine	PVS	978 200
Valitsussektori võla teenindamine		1 226 610
Investeeringulaenu intressid		1 226 610
04 MAJANDUS		1 330 000
Maanteetransport		1 230 000
Valla teede ja tänavate rekonstrueerimine	PVS	792 000
Valla teede ja tänavate rekonstrueerimine	ASF	8 000
Kuressaare kesklinna tänavakatte rekonstrueerimine	PVS	350 000
Turismiobjektideni viivate teede rekonstrueerimine	PVS	50 000
Erateede korrastamise toetusmeede	ASF	30 000
Üldmajanduslikud arendusprojektid		100 000
Planeeringud ja projektid	PVS	50 000
Projektide omaosalused	PVS	50 000
05 KESKKONNAKAITSE		832 194
Avalike alade puhastus		2 194
Kohustistasu kapitalirendilt		2 194
Heitveekäitlus		830 000
AS Kuressaare Veevõrk aktsiate omandamine	OS	830 000

06 ELAMU- JA KOMMUNAALMAJANDUS		410 000
Veevarustus		360 000
Hajaasustuse programm	ASF	340 000
Maapiirkondade perede elutingimuste parandamise toetusmeede	ASF	20 000
Tänavavalgustus		50 000
AS Kuressaare Soojus aktsiate omandamine	OS	50 000
08 VABA AEG, KULTUUR, RELIGIOON		535 000
Sporditegevus		180 000
Kuressaare Talve tn staadioni rekonstrueerimine	PVS	180 000
Puhkepargid ja -baasid		200 000
Kesklinna mänguväljaku rekonstrueerimine	PVS	200 000
Teatrid		75 000
Kuressaare Teatri valgussildade ümberehitamine	ASF	75 000
Religiooni- ja muud ühiskonnateenused		80 000
Saaremaa vanimate sakraalehitiste remondi toetamine	ASF	80 000
09 HARIDUS		6 051 680
Alusharidus		1 182 000
Valjala Lasteaia ja Põhikooli ühise köögi rajamine ning lasteaia laiendamine	PVS	1 182 000
Põhi- ja üldkeskharidus		4 869 680
Kärla Põhikooli hoone rekonstrueerimine	PVS	2 149 680
Lümanda Põhikooli juurdeehituse projekteerimine	PVS	40 000
Kuressaare Hariduse Kooli Kingu tn hoone rekonstrueerimine	PVS	2 480 000
Spordi- ja mänguväljakute rekonstrueerimine	PVS	200 000
10 SOTSIAALNE KAITSE		1 785 006
Eluasemeteenused sotsiaalsetele riskirühmadele		1 785 006
Kuressaare Kopli tn 5 sotsiaalmaja lammutamine ja uue rajamine	PVS	1 785 006

SISSEJUHATUS

Majanduskeskkonna ülevaade

Saaremaa vald on Eesti suurima pindalaga kohaliku omavalitsuse üksus (2 718 km²), mis moodustati 2017. aastal haldusreformi tulemusena. Valla territooriumil on 1 linn (Kuressaare), 9 alevikku ja 427 küla. Avalike teenuste osutamiseks ja korraldamiseks on piirkondades moodustatud 13 teenuskeskust ning piirkonna elanike huvisid esindavad 13 osavallakogu.

Alates 2026. aasta 1. septembrist on Saaremaa Vallavalitsusel 40 hallatavat asutust, sealhulgas:

- 30 haridus- ja noorsootööasutust;
- 6 kultuuri- ja spordiasutust;
- 3 hoolekandeadasutust;
- 1 haldusasutus.

Saaremaa vallas elas 1. jaanuari 2026. aasta seisuga 31 985 inimest. Seda on 91 võrra vähem kui eelmisel aastal samal ajal. Saaremaa elanike arv on kolmandat aastat järjest langustrendis.

Valla iga-aastane maksimaalne maksumaksjate arv määratakse rahvastikuregistri elukoha andmete alusel jooksva aasta 1. jaanuari seisuga. Maksumaksjate arv aasta alguse seisuga on oluline, kuna selle alusel eraldatakse elukohajärgsele kohaliku omavalitsuse üksusele osa füüsilise isiku tulumaksust. Tulumaksu laekumine valla eelarvesse sõltub nii tulu teenivate inimeste arvust kui ka nende sissetulekutest. Võrreldes aastate 2025 ja 2026 andmeid, on tulu saavate isikute arv veidi suurenenud, seda nii üldarvult kui ka üksikute kuude lõikes. Kui 2025. aastal oli keskmine tulusaajate arv kuus 14 988, siis 2026. aasta esimese seitsme kuu keskmine on 15 070. Seejuures on ühe tulu saaja kohta makstud tulumaks jätkuvalt kasvanud. Saaremaa valla keskmine brutopalk oli 2026. aasta teises kvartalis 1 744 eurot, mis on varasema aasta sama perioodiga võrreldes 6,8% suurem.

Määruse üldiseloostus

Saaremaa valla 2027. aasta eelarve on koostatud kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse (edaspidi KOFs) põhimõtetest lähtuvalt. Lähtudes KOFs-is sätestatust ning Saaremaa Vallavolikogu 25. mai 2023. a määrusest nr 12 „Saaremaa valla finantsjuhtimise kord“, on eelarve struktureeritud järgmistesse osadesse: põhitegevuse tulud, põhitegevuse kulud, investeerimistegevus, finantseerimistegevus ja likviidsete varade muutus. Selline eelarvestruktuur võimaldab selgelt eristada valla igapäevast põhitegevust investeerimistegevusest ning annab ülevaate põhitegevuse tuludest ja kuludest, nende muutustest ning valla suutlikkusest investeringute teostamisel, laenude võtmisel ja laenukohustuste täitmisel.

Eelarve seletuskiri on koostatud koondeelarve ülesehitust järgides. Seletuskiri sisaldab esmalt põhitegevuse tulude iseloostust, millele järgneb kulude analüüs valdkondade lõikes. Lisaks on esitatud ülevaated investeerimis- ja finantseerimistegevusest.

Eelarve seletuskirjas esitatakse andmed 2026. eelarveaastaks kinnitatud ja 2027. eelarveaastaks kavandatud tulude ja kulude kohta. Eelarve on koostatud eurodes.

Eelarve on koostatud tekkepõhise raamatupidamise põhimõttest lähtuvalt, mille kohaselt kajastatakse kõik majandustehingud nende toimumise hetkel, sõltumata rahaliste vahendite tegelikust liikumisest.

Käesoleva eelarve koostamisel on aluseks võetud lisaks rahanduse valdkonda reguleerivatele õigusaktidele riigi eelarvestrateegia 2026–2029, Rahandusministeeriumi ja Eesti Panga majandusproгноosid, Saaremaa valla arengukava aastateks 2025–2035 ja Saaremaa valla eelarvestrateegia aastateks 2027–2030.

SAAREMAA VALLA 2027. AASTA EELARVE LÜHIÜLEVAADE

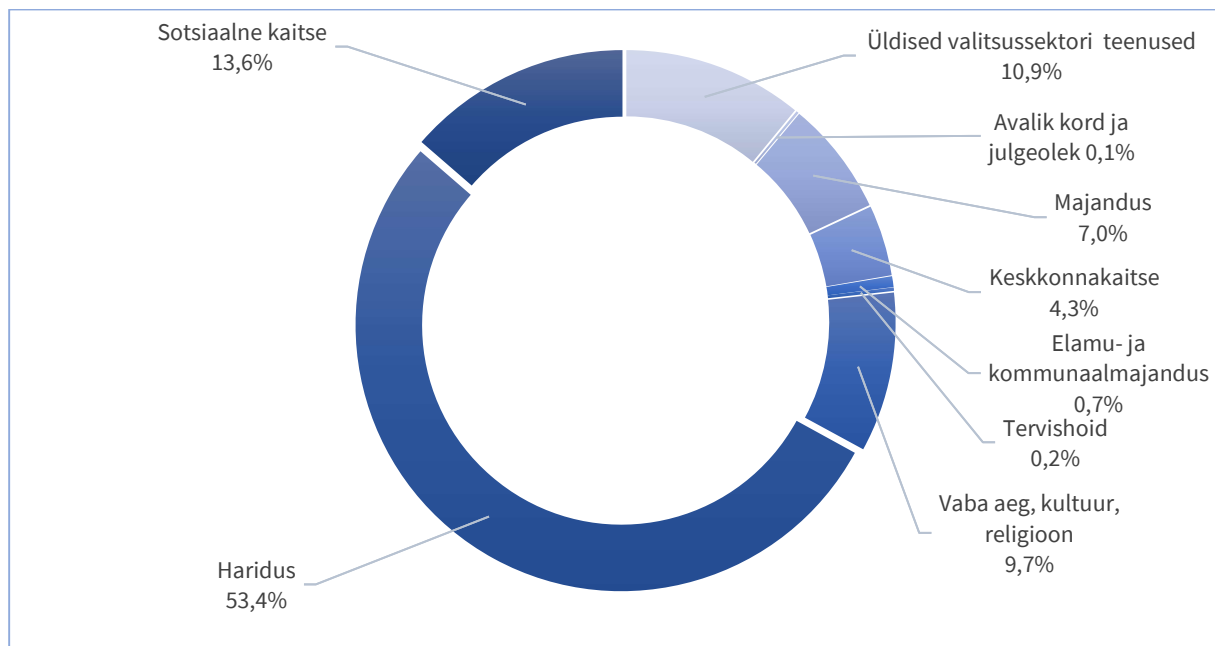
Valla eelarveaasta algab 1. jaanuaril ja lõpeb 31. detsembril. Valla 2027. aasta eelarves on toodud võrdlusandmed Saaremaa Vallavolikogu 26. veebruari 2026. a määrusega nr 1 kinnitatud Saaremaa valla 2026. aasta eelarvega.

2027. aasta eelarve kogumaht on 88,4 miljonit eurot:

- põhitegevuse tulud 75,2 miljonit eurot;
- investeerimistegevuse tulud 2,6 miljonit eurot;
- investeerimislaen 7,0 miljonit eurot;
- kasutusse võetavad likviidsed vahendid 3,7 miljonit eurot.

Eelarve põhitegevuse tulude kogumaht on 75 152 023 eurot, põhitegevuse kulude kogumaht 71 102 872 eurot ja põhitegevuse tuleml 4 049 151 eurot.

2027. aasta põhitegevuse eelarvest moodustavad tegevusvaldkondade järgi kulud haridusele 53,4%, sotsiaalsele kaitsele 13,6%, üldistele valitsussektori teenustele 10,9%, vaba ajale, kultuurile ja religioonile 9,7%, majandusele 7,0%, keskkonnakaitsele 4,3%, elamu- ja kommunaalmajandusele 0,7%, avalikule korrale ja julgeolekule ning tervishoiule 0,3% kogumahust (joonis 1).

Joonis 1. Saaremaa valla 2027. aasta põhitegevuse kulude jaotus

Põhitegevuse tulude muutus võrreldes 2026. aasta eelarvega

Põhitegevuse tulud kasvavad võrreldes 2026. aasta kinnitatud esialgse eelarvega 2 949 593 euro võrra. Suurima osa tulude kasvust moodustab tulumaks, mille laekumine suureneb 3 097 654 euro ehk 7,14% võrra. Samal ajal vähenevad saadavad toetused tegevuskuludeks 285 586 euro võrra.

2027. aasta põhitegevuse tuludest moodustavad maksutulud 64,1%, tulud kaupade ja teenuste müügist 6,7%, saadavad toetused 29,0% ja muud tegevustulud 0,3%. Valla suurim tuluallikas on füüsilise isiku tulumaks, mis moodustab 96,5% maksutuludest ja 61,8% kõigist põhitegevuse tuludest. Toetusfondi ja tasandusfondi kavandamisel on lähtutud 2026. aasta tegelikust laekumisest.

Põhitegevuse tulude prognoosimisel on arvestatud Kihelkonna Hooldekodu ja Pärsama Hooldekodu hooldustasude ligi 10%-lise tõusuga.

Põhitegevuse kulude muutus võrreldes 2026. aasta eelarvega

Põhitegevuse kulud suurenevad võrreldes 2026. aasta eelarvega 2 377 547 eurot, sh antavad toetused suurenevad 589 778 eurot. Muud tegevuskulud suurenevad võrreldes 2026. aastaga 1 787 769 euro võrra, millest majandamiskulude kasv moodustab 1 134 756 eurot ja tööjõukulude kasv 563 013 eurot. 2027. aasta eelarve põhitegevuse kuludest moodustavad antavad toetused 11,8% ja muud tegevuskulud 88,2%.

Kulude kasvu mõjutavad eelkõige personali- ja majandamiskulude suurenemine ning sotsiaalvaldkonna toetuste ja hüvitiste tõus. 2027. aastaks on arvestatud palgafondi ja õpetajate töötasu alammäära 3%-lise kasvuga. Õpetajate töötasu alammääraks on prognoositud 2 030 eurot kuus võrreldes 1 970 euroga 2026. aastal. Huvikoolide õpetajate töötasu määra on kavandatud tõsta 8,24%, et viia see vastavusse 2026. aastal toimunud õpetajate töötasu alammäära kasvuga.

Haridusvaldkonnas suurenevad võrreldes 2026. aasta eelarvega haridusasutuste majanduskulude rahastamismudelil kasutatavad arvestuslikud määrad. Õpilaste ja laste arvul põhinevat pearaha suurendatakse 10%, koolide baasraha 10% ning lasteaedade baasraha 25%. Lisaks korrigeeritakse tegevuskulusid seoses 1. septembrist 2026 jõustunud haridusasutuste ümberkorraldustega. Esimesse klassi astuvatele lastele makstavat ranitsatoetust suurendatakse 50 euro võrra, et toetada peresid koolitee alustamisega kaasnevate kulude katmisel.

Sotsiaalvaldkonnas on alates 2027. aastast arvestatud üldhooldusteenuse hoolduskulude piirmäära tõusuga 650 euroni kuus. Arvestades ligikaudu 380 teenuse saajaga ning piirmäära tõusuga 90 euro võrra kuus, on muudatuse mõju valla eelarvele hinnanguliselt 410 400 eurot aastas. Sünnitoetus tõuseb 400 eurolt 800 euroni, kuid toetuse saajate arvestuslik arv väheneb 250 lapselt 210-le. Uue toetuse määra ja 210 lapse arvestuses on eelarve kasv 68 000 eurot. Matusetoetus tõuseb 250 eurolt 300 euroni ning hooldajatoetus 100 euroni kuus.

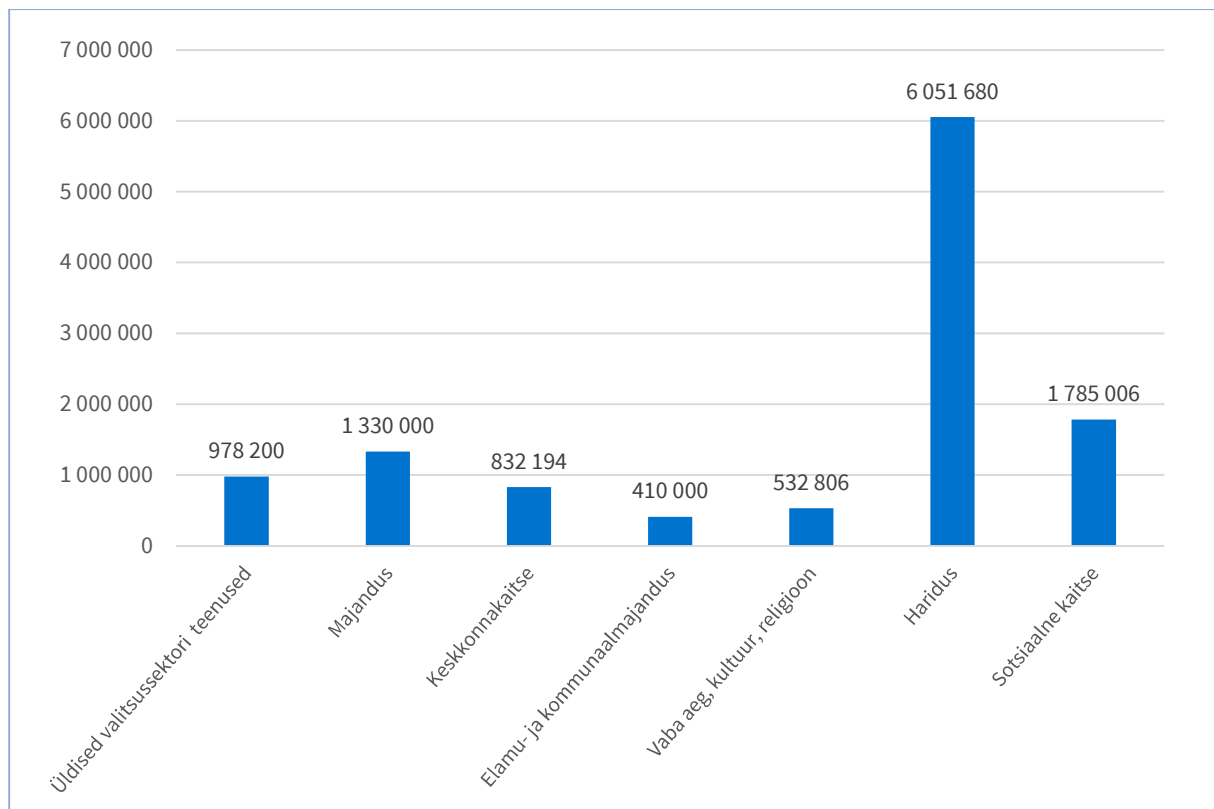
Muude kulude eelarves on kavandatud vallavalitsuse reservfondi suurusega 350 000 eurot, mille suurenemine on võrreldes 2026. aastaga 90 000 eurot.

Investeeringustegevuse muutus võrreldes 2026. aasta eelarvega

Investeeringustegevuse tulud suurenevad võrreldes eelmise aastaga eeskätt investeeringuteks saadavate toetuste suurenemise tõttu. Investeeringute rahastamiseks kasutatakse lisaks saadavatele toetustele valla omavahendeid, sealhulgas varasematel aastatel kogunenud likviidseid vahendeid ning laenu.

Valla investeeringustegevuse kulude kogumaht suureneb 2027. aastal võrreldes 2026. aasta eelarvega 4,2 miljoni euro ehk 47% võrra. Sellest 1,22 miljonit eurot moodustavad finantskulud, mis hõlmavad laenude ja kapitalirendi intresse.

Investeeringuteks on kavandatud 11,9 miljonit eurot. Suurima osa moodustavad haridusvaldkonna investeeringud, millele järgnevad investeeringud valitsemissektori teenustesse, teedesse ja tänavatesse ning sotsiaalvaldkonda (joonis 2). Kavandatud investeeringud on suunatud valla hoonete ja taristu uuendamisele ning avalike teenuste osutamiseks vajaliku keskkonna arendamisele.

Joonis 2. Saaremaa valla 2027. aasta investeeringustegevuse kulude jaotus

PÕHITEGEVUSE TULUD

Saaremaa valla 2027. aasta põhitegevuse tulud

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2026	EELARVE 2027	MUUTUS
PÕHITEGEVUSE TULUD KOKKU	72 202 430	75 152 023	2 949 593
Maksutulud	45 077 398	48 175 052	3 097 654
Füüsilise isiku tulumaks	43 370 898	46 468 552	3 097 654
Maamaks	1 700 000	1 700 000	0
Reklaamimaks	6 000	6 000	0
Teede ja tänavate sulgemise maks	500	500	0
Tulud kaupade ja teenuste müügist	4 860 904	4 998 429	137 525
Riigilõivud	68 000	50 000	-18 000
Tulud haridusalasest tegevusest	1 753 924	1 718 593	-35 331
Tulud kultuuri- ja kunstiasest tegevusest	152 600	152 600	0
Tulud spordi- ja puhkealasest tegevusest	293 524	271 884	-21 640
Tulud sotsiaaalialasest tegevusest	2 286 104	2 492 780	206 676
Tulud üldvalitsemisest	9 500	9 500	0
Tulud transpordialasest tegevusest	30 000	30 000	0
Üür ja rent	192 612	198 432	5 820
Õiguste müük	33 640	33 640	0
Muude toodete ja teenuste müük	41 000	41 000	0
Saadud toetused tegevuskuludeks	22 044 128	21 758 542	-285 586
Tasandusfond	1 936 291	1 936 291	0
Toetusfond	16 612 938	16 612 774	-164
Tegevuskuludeks saadud sihtfinantseerimine	3 494 899	3 209 477	-285 422
Muud tegevustulud	220 000	220 000	0
Kaevandamise õiguse tasu	170 000	170 000	0
Laekumised vee erikasutusest	50 000	50 000	0

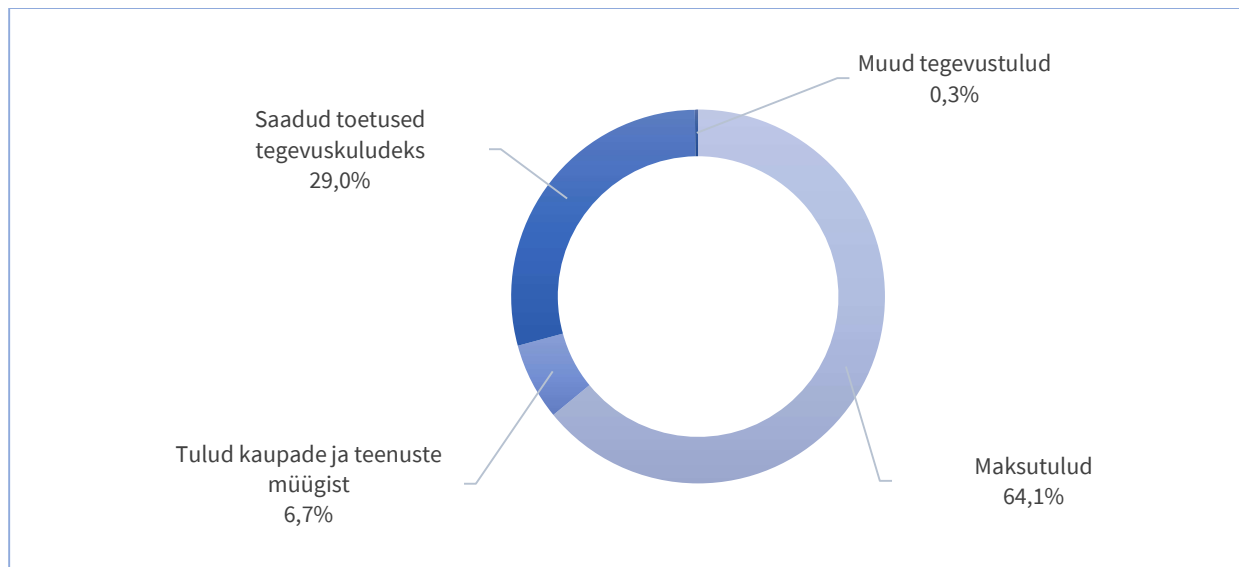
Valla põhitegevuse tulud koosnevad maksutuludest, saadud toetustest, kaupade ja teenuste müügist ning muudest tuludest. Suurima osa moodustavad maksutulud, mis moodustavad 64,1% põhitegevuse tuludest. Suurim tuluallikas on füüsilise isiku tulumaks, mille osakaal kogu põhitegevuse tuludest on 61,8%. Toetused moodustavad põhitegevuse tuludest 29,0%, kaupade ja teenuste müügist saadavad tulud moodustavad 6,7% ning muud tulud 0,3% tuludest (joonis 3).

2027. aasta eelarve põhitegevuse tulude maht on 75 152 023 eurot, sh:

- maksutulud 48 175 052 eurot;
- tulud kaupade ja teenuste müügist 4 998 429 eurot;
- toetused tegevuskuludeks 21 758 542 eurot;
- muud tulud 220 000 eurot.

2026. aasta eelarve põhitegevuse tulude võrreldav maht on 72 202 430 eurot, millest maksutulud moodustavad 45 077 398 eurot, tulud kaupade ja teenuste müügist 4 860 904 eurot, saadud tegevuskulude sihtfinantseerimine ja tegevustoetused 22 044 128 eurot ja muud tulud 220 000 eurot.

2027. aasta eelarves kasvavad põhitegevuse tulud võrreldes 2026. aastaga 4,1%. Maksutulud on suurenenud 6,9%, tulud kaupade ja teenuste müügist on suurenenud 2,8%

Joonis 3. Saaremaa valla 2027. aasta põhitegevuse tulude jaotus

Maksutulud

Maksud jaotatakse maksukorralduse seaduse kohaselt riiklikeks ja kohalikeks maksudeks. Kohalike omavalitsuste eelarvetesse laekuvad riiklikest maksudest füüsilise isiku tulumaks ja maamaks. Kohalikud maksud sätestatakse kohalike maksude seadusega, mille alusel on valla- või linnavolikogul õigus kehtestada kohalikke makse oma haldusterritooriumil.

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2026	EELARVE 2027	MUUTUS
Maksutulud	45 077 398	48 175 052	3 097 654
Füüsilise isiku tulumaks	43 370 898	46 468 552	3 097 654
Maamaks	1 700 000	1 700 000	0
Reklaamimaks	6 000	6 000	0
Teede ja tänavate sulgemise maks	500	500	0

Maksutulud on suurim tululiik, moodustades üle poole põhitegevuse tuludest. Võrreldes 2026. aasta eelarvega kasvavad maksutulud 6,9% ehk 3 097 654 euro võrra. Kasv tuleneb peamiselt füüsilise isiku tulumaksu laekumise suurenemisest, mis moodustab valdava osa valla maksutuludest.

Füüsilise isiku tulumaksu laekumiseks kavandatakse 46 468 552 eurot, mis on 7,14% enam kui 2026. aasta kinnitatud esialgses eelarves. Prognoosi koostamisel on lähtutud Saaremaa valla maksumaksjate arvust, keskmise töötasu kasvust ning 2026. aasta tegelikust tulumaksu laekumisest. Tulumaksu laekumist mõjutavad eelkõige rahvastikuregistri andmetel Saaremaa valda registreeritud elanike arv, tööhõive ja keskmise töötasu muutus.

Alates 2027. aastast on füüsilise isiku muudelt maksustatavatelt tuludelt kohaliku omavalitsuse üksusele eraldatava tulumaksu määr 10,23% võrreldes varasema 10,64%-ga. Samal ajal suureneb

riiklikult pensionilt kohaliku omavalitsuse üksusele eraldatava tulumaksu määr 8,5%-lt 10,23%-le (tabel 1).

	2025	2026	2027
Pensionilt	5,50%	8,50%	10,23%
Muult tulult	11,29%	10,64%	10,23%

Tabel 1. Kohalikule omavalitsuse üksusele laekuva füüsilise isiku tulumaksu määr

Maamaks on riiklik maks, mis on kehtestatud maksukorralduse seaduse ja maamaksuseaduse alusel, kuid laekub täies ulatuses kohaliku omavalitsuse üksuse eelarvesse. Maamaksu komponendid on korralise hindamise tulemusel saadud maa väärtus ja kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu poolt kehtestatud maksumäär. Korraline maa hindamine viidi läbi 2022. ja 2026. aastal. Hindamise tulemusena maa väärtus osadel juhtudel kasvas, kuid esines ka juhtumeid, kus maa väärtus jäi samaks või langes. Edaspidi toimub korraline maa hindamine iga nelja aasta järel. 2026. aasta korralise hindamise tulemusi hakatakse maamaksu arvutamisel kasutama alates 2028. aastast. Maksumäärad kehtestas Saaremaa Vallavolikogu 22. mail 2025. a määrusega nr 12 „Maamaksumäärade kehtestamine“, mis jõustus 1. jaanuaril 2026. Määruse alusel on maamaksumäär vahemikus 0,5%-1,0% vastavalt maa sihtotstarbele. Maamaksu laekumiseks on prognoositud 2027. aastal 1 700 000 eurot.

Saaremaa vallas on kehtestatud kaks kohalikku maksu: Kuressaare linnas ja selle lähialal kehtiv teede ja tänavate sulgemise maks ning kogu valla haldusterritooriumil kehtiv reklaamimaks. Kohalike maksude seadus võimaldab lisaks kehtestada parkimistasu, mootorsõidukimaksu, loomapidamismaksu ja lõbustusmaksu, mida Saaremaa vallas kehtestatud ei ole. Kohalikud maksud moodustavad valla põhitegevuse tuludest 0,01%. Maksude kehtestamist ja laekumist reguleerivad maksukorralduse seadus ja vallavolikogu määrused.

Reklaamimaks on kehtestatud Saaremaa Vallavolikogu 29. aprilli 2021. a määrusega nr 9 „Välireklaami paigaldamise eeskiri ja reklaamimaksu kehtestamise kord“. 2027. aastaks kavandatakse reklaamimaksu laekumiseks 6 000 eurot.

Teede ja tänavate sulgemise maks on kehtestatud Saaremaa Vallavolikogu 24. aprilli 2025. a määrusega nr 8 „Saaremaa valla teede sulgemise maks“. Maksu tasuvad füüsilised ja juriidilised isikud juhul, kui avaliku ürituse korraldamise või ehitus- ja remonditööde tõttu suletakse avalikuks kasutamiseks mõeldud tee, tänav, väljak, park, puhkeala või selle osa. 2027. aastaks on teede ja tänavate sulgemise maksu laekumiseks kavandatud 500 eurot.

Tulud kaupade ja teenuste müügist

Tuludena kaupade ja teenuste müügist kajastatakse laekumised riigilõivudest, majandustegevusest, üürilt ja rendilt ning teistele kohalikele omavalitsustele osutatud teenustest.

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2026	EELARVE 2027	MUUTUS
Tulud kaupade ja teenuste müügist	4 860 904	4 998 429	137 525
Riigilõivud	68 000	50 000	-18 000
Tulud haridusalasest tegevusest	1 753 924	1 718 593	-35 331
Tulud kultuuri- ja kunstialasest tegevusest	152 600	152 600	0
Tulud spordi- ja puhkealasest tegevusest	293 524	271 884	-21 640
Tulud sotsiaalsuhtlusest tegevusest	2 286 104	2 492 780	206 676
Tulud üldvalitsemisest	9 500	9 500	0
Tulud transpordialasest tegevusest	30 000	30 000	0
Üür ja rent	192 612	198 432	5 820
Õiguste müük	33 640	33 640	0
Muude toodete ja teenuste müük	41 000	41 000	0

Riigilõivud laekuvad kohaliku omavalitsuse eelarvesse vastavalt riigilõivuseadusele järgmiselt:

- ehitusseadustiku alusel tehtavad toimingud;
- ühistranspordiseaduse alusel tehtavad toimingud;
- vallasekretäri töestamistoimingud;
- notariaadiseaduse alusel tehtavad toimingud.

Kohaliku omavalitsuse eelarvesse laekuvad riigilõivud peamiselt ehitus- ja kasutuslubade väljastamisega seotud toimingutelt. 2026. aastal jõustunud ehitusseadustiku muudatustega vähendati mitmete ehitiste puhul loakohustust ning lihtsustati ehitus- ja kasutusmenetlusi. Muudatuste tulemusena väheneb kohaliku omavalitsuse eelarvesse laekuv riigilõivutulu. 2027. aastaks kavandatakse riigilõivu laekumiseks 50 000 eurot, mis on senisest kavandatud tasemest 18 000 euro võrra vähem.

Tulud haridusalasest tegevusest koosnevad peamiselt kolmest allikast:

- lastevanemate tasud, mis katavad osaliselt lasteaedade toidukulu ja õppekulud;
- laekumised teistelt omavalitsustelt, mille kaudu kompenseeritakse teistes omavalitsustes elavate laste haridusteenuse kasutamine Saaremaa valla haridusasutustes;
- haridusasutuste omatulud, mis hõlmavad näiteks ruumide renti, projektitegevusi ja muid teenuseid.

Lasteaia osalustasu tulu prognoosimisel lähtutakse laste arvust ja kehtestatud osalustasu suuruselt. Saaremaa Vallavolikogu 27. aprilli 2023. a otsusega ühtlustati lapsevanemate poolt maapiirkondades makstavate lasteaia osalustasude suurus. Vastavalt otsusele on lastevanemate poolt makstav osalustasu Kuressaare linnas asuvates lasteaedades 53 eurot kuus ning maapiirkonna lasteaedades 18 eurot kuus. 2027. aasta prognoositakse lasteaia osalustasu laekumiseks 445 329 eurot, mis on 2026. aastaga võrreldes 64 359 euro võrra vähem. Laekumise vähenemine tuleneb laste arvu vähenemisest.

Tulud haridusalasest tegevusest suunatakse haridusasutuste põhitegevuse kulude katteks, sh personali-, toiduainete-, õppevahendite- ja muude majandamiskulude finantseerimiseks. 2027. aastaks on haridusalasteks tuludeks planeeritud 1 718 593 eurot.

Kultuuri- ja kunstialasest tegevusest saadavad tulud moodustavad hallatavate asutuste omatulud, mis laekuvad peamiselt piletimüügist, ruumide ja tehnika rendist, laagrite osalustasudest ning muudest osutatavatest teenustest. Tuludeks on eelarvesse kavandatud 152 600 eurot.

Tulud spordi- ja puhkealasest tegevusest on eelarves kavandatud vastavalt hallatavate spordiasutuste kinnitatud hinnakirjadele. Eelarvesse on kavandatud tuludeks 271 884 eurot.

Tulu sotsiaalialasest tegevusest koosneb Kihelkonna (sh Mustjala Päevakeskus-Pansionaadi) ja Pärsuma hooldekodude kohatasudest ja teenustest, Kuressaare Hoolekande ja Saaremaa Toetava Hariduse Keskuse sotsiaalteenuste osakonna teenustest. Sotsiaalialasest tegevusest saadavateks tuludeks on planeeritud 2 492 780 eurot, mida on eelneva aastaga võrreldes suurendatud 206 676 eurot. Tulude suurenemine tuleneb eelkõige hooldekodude kavandatavast kohatasu tõusust. Täiendavad tulud suunatakse hooldustöötajate tööjõukulude ja suurenenud majanduskulude katmiseks, sealhulgas teenuse osutamiseks vajalike vahendite ja inventari uuendamiseks.

Tuludena üldvalitsemisest kajastatakse projekteerimistingimustest ja abielude registreerimisest saadavat tulu summas 9 500 eurot.

Tuludena transpordialasest tegevusest on eelarvesse kavandatud piletimüügi tulud Vilsandi ja Abruksa laevaliinidelt 30 000 eurot.

Üüri- ja rendituludena on kavandatud tulud valla omandis olevatelt eluruumidelt, mitteeluruumidelt ning maa rendile andmisest. Üüri- ja rendituludena on planeeritud 198 432 eurot.

Õiguste müügina on eelarvesse planeeritud tulud valla kinnistute hoonestusõiguste lepingutest summas 33 640 eurot.

Muude toodete ja teenuste müük on Saaremaa Halduse tulud teenuste osutamisest ja kaupade müügist summas 41 000 eurot.

Saadud toetused tegevuskuludeks

Tegevuskuludeks saadud toetustena kajastatakse saadavat sihtfinantseerimist ning tegevustoetuseid. Enamik toetusi laekub riigieelarve tasandusfondist ja toetusfondist. Saadava sihtfinantseerimisena kajastatakse projektidele saadavaid toetusi.

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2026	EELARVE 2027	MUUTUS
Saadud toetused tegevuskuludeks	22 044 128	21 758 542	-285 586
Tasandusfond	1 936 291	1 936 291	0
Toetusfond	16 612 938	16 612 774	-164
Tegevuskuludeks saadud sihtfinantseerimine	3 494 899	3 209 477	-285 422

Eelarve koostamisel on arvestatud põhitegevuse tuludes riigieelarvest eraldatava tasandus- ja toetusfondiga, lähtudes 2026. aasta tegelikust laekumisest.

Tasandusfondi eesmärk on ühtlustada kohalike omavalitsuste võimalusi avalike teenuste osutamisel. Tasandusfondi jaotamisel võetakse arvesse kohaliku omavalitsuse üksusele laekuvat tulumaksu ja maamaksu, elanike arvu ning muid kohaliku omavalitsuse üksuse erisusi. 2027. aastaks on tasandusfondi laekumiseks kavandatud 1 936 291 eurot.

Toetusfond on eelarvesse planeeritud summas 16 612 774 eurot. Eelarves kajastatud summa täpsustub pärast üldhariduskoolide õpetajate tööjõukuludeks eraldatava toetuse selgumist. Toetusfond on kohaliku omavalitsuse üksustele seaduses määratud sihtotstarbel ja tingimustel kasutamiseks või riigieelarves määratud sihtotstarbel antav toetus, mida jaotatakse ainult arvnäitajate alusel. Toetusfondi vahendid eraldatakse üldhariduse, huvihariduse ja huvitegevuse toetamiseks, koolieelsete lasteasutuste õpetajate tööjõukuludeks, toimetulekutoetuse maksmise kulude hüvitamiseks, suure hooldus- ja abivajadusega lastele abi osutamiseks, rahvastikutoimingute kulude hüvitamiseks ning kohalike teede hoiuks.

Tegevuskuludeks saadud sihtfinantseerimisena on eelarvesse kavandatud tegevustoetused. 2027. aastal on eelarvesse planeeritud teadaolevad toetused, sh:

- Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti koolipiima ja -puuvilja toetus 31 729 eurot;
- Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi väikesaarte laevaliinide toetus 350 000 eurot;
- Kultuuriministeeriumi toetus Saare Maakonna Keskraamatukogule summas 175 217 eurot;
- Spordikoolituse- ja Teabe SA treenerite palgafondi toetus 45 000 eurot;
- Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi ühistranspordi liinivedude toetus 2 071 000 eurot;
- Rahandusministeeriumi maakondliku arendustegevuse toetus 123 643 eurot;
- Rahandusministeeriumi kohaliku omaalgatuse projekti toetus tegevuskuludeks 11 369 eurot;
- Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi toetus projektile „Uus algus - noorte toetamine“ summas 67 272 eurot;
- Tervisekassa toetus projektile „Haridusasutuste terviseedendaja“ summas 31 800 eurot;
- Province FRYSLAN toetus Interreg projektile „GoCore“ summas 16 525 eurot;
- Riigi Tugiteenuste Keskuse toetus projektile „Iseseisevat toimetulekut toetavate ja kvaliteetsete sotsiaalteenuste ning hooldusvõimaluste tagamine“ summas 39 134 eurot;
- Sotsiaalministeeriumi toetus projektile „TERVIK“ summas 95 759 eurot;
- Sotsiaalministeeriumi toetus projektile „Turvalisuse märgid“ summas 45 621 eurot;
- Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulähedase algkooli toetus summas 105 408 eurot.

Muud tegevustulud

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2026	EELARVE 2027	MUUTUS
Muud tegevustulud	220 000	220 000	0
Kaevandamise õiguse tasu	170 000	170 000	0
Laekumised vee erikasutusest	50 000	50 000	0

Kaevandamisõiguse tasu makstakse maavara kaevandamise õiguse eest maapõueseaduse alusel. Kohaliku omavalitsuse eelarvesse laekuva tasu suurus sõltub muu hulgas kaevandatavast maavarast ja selle kogusest. 2027. aastaks on kaevandamisõiguse tasu laekumiseks kavandatud 170 000 eurot.

Vee erikasutusõiguse tasu makstakse vee erikasutuse eest ning osa tasust laekub vee erikasutuse asukoha kohaliku omavalitsuse eelarvesse keskkonnatasude seaduses sätestatud korras. Tasu

kogub Keskkonnaamet ning jaotab selle riigi ja kohalike omavalitsuste vahel. 2027. aastaks on vee erikasutusõiguse tasu laekumiseks kavandatud 50 000 eurot.

PÕHITEGEVUSE KULUD

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2026	EELARVE 2027	MUUTUS
PÕHITEGEVUSE KULUD KOKKU	68 725 325	71 102 872	2 377 547
sh antavad toetused	7 828 625	8 418 403	589 778
sh muud tegevuskulud	60 896 700	62 684 469	1 787 769
01 Üldised valitsussektori teenused	7 471 129	7 776 990	305 861
Volikogu	294 251	301 947	7 696
Vallavalitsus	6 880 878	7 089 043	208 165
Kohaliku omavalitsuse üksuse reservfond	260 000	350 000	90 000
Muud üldised valitsussektori teenused	36 000	36 000	0
03 Avalik kord ja julgeolek	91 067	102 600	11 533
Politsei	3 400	3 400	0
Päästeteenused	16 500	18 000	1 500
Muu avalik kord ja julgeolek	71 167	81 200	10 033
04 Majandus	5 091 077	4 943 354	-147 723
Põllumajandus	4 500	4 500	0
Mineraalse toorme kaevandamine	14 000	14 000	0
Maanteetransport	1 102 491	1 102 491	0
Ühistranspordi korraldus	2 029 262	2 029 262	0
Veetransport	490 273	508 259	17 986
Kaubandus ja laondus	21 684	21 684	0
Turism	314 079	0	-314 079
Üldmajanduslikud arendusprojektid	730 991	684 097	-46 894
Muu majandus	383 797	579 061	195 264
05 Keskkonnakaitse	2 861 236	3 068 783	207 547
Jäätmekäitlus	162 200	152 200	-10 000
Avalike alade puhastus	2 679 536	2 869 583	190 047
Bioloogilise mitmekesisuse ja maastiku kaitse	19 500	47 000	27 500
06 Elamu- ja kommunaalmajandus	414 000	470 800	56 800
Kommunaalmajanduse arendamine	4 000	11 500	7 500
Veevarustus	1 000	3 000	2 000
Tänavavalgustus	310 000	330 000	20 000
Muu elamu- ja kommunaalmajanduse tegevus	99 000	126 300	27 300
07 Tervishoid	152 588	152 588	0
Avalikud tervishoiuteenused	52 588	52 588	0
Muu tervishoid	100 000	100 000	0

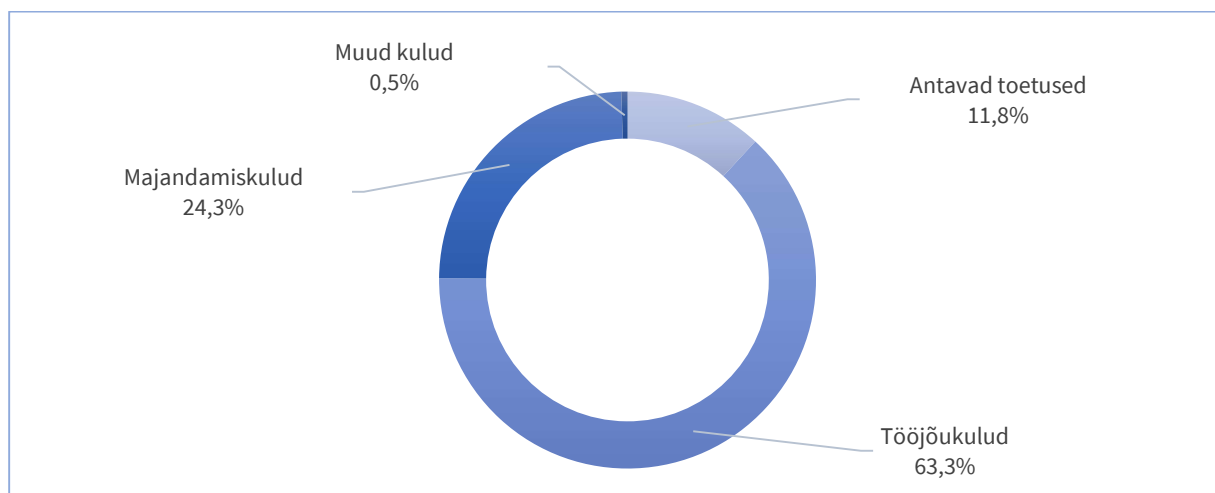
KIRJE NIMETUS	EELARVE 2026	EELARVE 2027	MUUTUS
08 Vaba aeg, kultuur, religioon	6 583 559	6 916 150	332 591
Sporditegevus	1 885 357	1 957 738	72 381
Noorsootöö ja noortekeskused	910 422	895 452	-14 970
Vaba aja tegevused	317 135	403 917	86 782
Raamatukogud	1 289 317	1 289 317	0
Rahvakultuur	1 889 475	1 971 263	81 788
Teatrid	264 353	264 353	0
Muu vabaaeg, kultuur ja religioon	27 500	134 110	106 610
09 Haridus	37 135 279	37 971 823	836 544
Alusharidus	10 072 735	10 145 641	72 906
Põhi- ja üldkeskharidus	19 660 406	19 868 483	208 077
Üldkeskhariduse õpetajate tööjõukulud	786 972	786 972	0
Noorte huviharidus ja huvitegevus	1 321 693	1 390 522	68 829
Koolitransport	528 794	531 611	2 817
Koolitoit	2 067 158	2 178 791	111 633
Õömaja	91 266	93 672	2 406
Muud hariduse abiteenused	1 569 649	1 658 233	88 584
Muu haridus	1 036 606	1 317 898	281 292
10 Sotsiaalne kaitse	8 925 390	9 699 784	774 394
Puudega inimese erihooletandeteenus	101 755	101 755	0
Muu puuetega inimeste sotsiaalne kaitse	197 027	311 489	114 462
Puudega inimese tugiisikuteenus	39 096	39 096	0
Puudega inimese isikliku abistaja teenus	7 999	7 999	0
Puudega lapse lapsehoiuteenus	0	144 214	144 214
Puudega inimese sotsiaaltransporditeenus	512 400	512 400	0
Väljaspool kodu osutatav üldhooldusteenus	4 399 966	4 989 722	589 756
Muu eakate sotsiaalne kaitse	532 478	548 271	15 793
Eakate koduteenus	596 605	604 040	7 435
Asendus- ja järelhooldus	1 028 190	637 369	-390 821
Muu perekondade ja laste sotsiaalne kaitse	528 518	642 669	114 151
Lapse tugiisikuteenus	0	175 689	175 689
Turvakoduteenus	11 793	18 009	6 216
Töötute sotsiaalne kaitse	5 000	5 000	0
Eluasemeteenused sotsiaalsetele riskirühmadele	317 220	317 219	-1
Varjupaigasteenus	90 181	90 181	0
Riiklik toimetulekutoetus	487 013	487 013	0
Võlanõustamisteenus	29 500	29 500	0
Muu sotsiaalne kaitse	40 649	38 149	-2 500

Valla põhitegevuse kulud jagunevad antavateks toetusteks ja muudeks tegevuskuludeks. Antavate toetuste all kajastatakse eraisikutele makstavaid sotsiaaltoetuseid, projektipõhiseid sihtfinantseerimisi ja tegevustoetuseid. Muud tegevuskulud hõlmavad tööjõukulusi, majandamiskulusid ning muid kulusid. Põhitegevuse kuludest moodustavad tööjõukulud 63,3%, majandamiskulud 24,3%, antavad toetused 11,8% ja muud kulud 0,5% (joonis 4).

2027. aasta eelarve põhitegevuse kulude maht on 71 102 872 eurot, sh:

- antavad toetused 8 418 403 eurot;
- tööjõukulud 45 017 951 eurot;
- majandamiskulud 17 286 776 eurot;
- muud kulud 379 742 eurot.

2026. aasta eelarve põhitegevuse kulude võrreldav maht on 68 725 325 eurot, millest antavad toetused moodustasid 7 828 625 eurot, tööjõukulud 44 454 938 eurot, majandamiskulud 16 152 020 eurot ja muud kulud 289 742 eurot. 2027. aasta eelarve põhitegevuse kulude maht on võrreldes 2026. aastaga suurenenud 3,5%, antavad toetused 7,5%, tööjõukulud 1,3% ja majandamiskulud 7%.

Joonis 4. Saaremaa valla 2027. aasta põhitegevuse kulude jaotus

Üldised valitsussektori teenused

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2026	EELARVE 2027	MUUTUS
01 Üldised valitsussektori teenused	7 471 129	7 776 990	305 861
Volikogu	294 251	301 947	7 696
<i>sh tööjõukulud</i>	265 001	272 697	7 696
<i>sh majandamiskulud</i>	29 250	29 250	0
Vallavalitsus	6 880 878	7 089 043	208 165
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>	12 675	12 675	0
<i>sh tööjõukulud</i>	5 696 903	5 814 588	117 685
<i>sh majandamiskulud</i>	1 168 300	1 258 780	90 480
<i>sh muud kulud</i>	3 000	3 000	0
Kohaliku omavalitsuse üksuse reservfond	260 000	350 000	90 000
<i>sh muud kulud</i>	260 000	350 000	90 000
Muud üldised valitsussektori teenused	36 000	36 000	0
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>	36 000	36 000	0
<i>sh tööjõukulud</i>	0	0	0
<i>sh majandamiskulud</i>	0	0	0

2021. aastal valitud volikogu võttis vastu otsuse, millega määrati kindlaks volikogu esimehe töötasu, volikogu aseesimehe hüvitis, volikogu liikmete erinevad tasud, samuti osavallakogude liikmete tasud alljärgnevalt:

Tasu suurus (eurodes) ¹	
volikogu esimees	4 000
volikogu aseesimees	600
komisjoni esimees	250
fraktsiooni esimees	250
volikogu liige	120
komisjoni liige	25
revisjonikomisjoni liige	35
osavallakogu esimees	120
osavallakogu liige	25

2027. aasta eelarves on volikogu tööjõukulusid suurendatud 3% võrreldes 2026. aastaga. Kasv on kavandatud samadel alustel valla teiste valdkondade palgafondidega ning lähtub 2027. aastaks planeeritud üldisest palgafondi kasvust.

Vallavalitsuse kui ametiasutuse koosseisus on 1. oktoobri 2026. aasta seisuga 168 tähtajatut teenistusk kohta, millest 13 kohta kuulub teenuskeskuste koosseisu ja lisaks 13 tähtajalist teenistusk kohta. Kavandamisel on vallavalitsuse struktuurimuudatus, millega kaasnevad muudatused ka teenistusk kohtade koosseisus.

¹ Volikogu esimehe, aseesimehe, komisjoni ja fraktsiooni esimehe, volikogu liikme ja osavallakogu esimehe tasu on kuutasu. Volikogu komisjoni ja osavallakogu liikmele makstakse tasu koosolekul osalemise eest.

Majandamiskulude kasv tuleneb eelkõige IT-kulude suurenemisest, mis on seotud IT-teenuste, tarkvaralahenduste, litsentside ning tehnilise toe ja hoolduse kulude kasvuga. Kulude suurenemine on vajalik igapäevase töö toimimiseks, kasutatavate IT-lahenduste ajakohasuse ja infosüsteemide töökindluse tagamiseks. Samuti on eelarves ette nähtud reservfondi suurendamine 90 000 euro võrra, mis loob paindlikkuse aasta jooksul tekkivate ettenägematute ja täiendavate kuluvajaduste katmiseks.

Muude üldiste valitsussektori teenuste all on eelarves kulud erinevate organisatsioonide liikmemaksudeks. Neist suurimad on Eesti Linnade ja Valdade Liidu ja Saarte Koostöökogu liikmemaks.

Avalik kord ja julgeolek

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2026	EELARVE 2027	MUUTUS
03 Avalik kord ja julgeolek	91 067	102 600	11 533
Politsei	3 400	3 400	0
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>	1 000	1 000	0
<i>sh majandamiskulud</i>	2 400	2 400	0
Päästeteenused	16 500	18 000	1 500
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>	10 000	10 000	0
<i>sh majandamiskulud</i>	6 500	8 000	1 500
Muu avalik kord ja julgeolek	71 167	81 200	10 033
<i>sh majandamiskulud</i>	71 167	81 200	10 033

Politsei tegevusala eelarves on ette nähtud vahendid abipolitseinike toetuseks summas 1 000 eurot ja projekti „Meri ja mina ka!“ tegevuskuludeks summas 2 400 eurot.

Päästeteenuste kuludena kajastatakse Kihelkonna (Vilsandi), Leisi ja Kaarma (Abruha) piirkonna vabatahtlike päästjate komandode ja MTÜ Saaremaa Vabatahtlik Merepääste Seltsi majandamiskulud summas 8 000 eurot. Samuti kajastatakse tegevusalal vabatahtlikele merepäästjatele antav toetus summas 10 000 eurot.

Muu avaliku korra ja julgeoleku eelarvesse on planeeritud kulutused ulukite ohjamiseks ja järelevalveteenuste osutamiseks summas 9 000 eurot, kriisireguleerimiseks 21 200 eurot ning linnaruumi valveteenusteks 31 000 eurot. Lisaks on valdkonna põhitegevuse kuludesse planeeritud 20 000 eurot projekti „Kodud tuleohutuks“ omaosaluseks, mille eesmärk on aidata kaasa elanike kodude tuleohutuse parandamisele ja ennetada tulekahjudega seotud ohte.

Majandus

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2026	EELARVE 2027	MUUTUS
04 Majandus	5 091 077	4 943 354	-147 723
Põllumajandus	4 500	4 500	0
<i>sh majandamiskulud</i>	4 500	4 500	0
Mineraalse toorme kaevandamine	14 000	14 000	0
<i>sh majandamiskulud</i>	14 000	14 000	0
Maanteetransport	1 102 491	1 102 491	0
<i>sh majandamiskulud</i>	1 102 491	1 102 491	0
Ühistranspordi korraldus	2 029 262	2 029 262	0
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>	1 973 121	1 973 121	0
<i>sh majandamiskulud</i>	56 141	56 141	0
Veetransport	490 273	508 259	17 986
<i>sh tööjõukulud</i>	99 537	102 523	2 986
<i>sh majandamiskulud</i>	390 036	405 036	15 000
<i>sh muud kulud</i>	700	700	0
Kaubandus ja laondus	21 684	21 684	0
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>	21 684	21 684	0
Turism	314 079	0	-314 079
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>	130 563	0	-130 563
<i>sh majandamiskulud</i>	183 516	0	-183 516
Üldmajanduslikud arendusprojektid	730 991	684 097	-46 894
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>	474 807	402 100	-72 707
<i>sh tööjõukulud</i>	58 741	41 168	-17 573
<i>sh majandamiskulud</i>	197 443	240 829	43 386
Muu majandus	383 797	579 061	195 264
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>	25 692	26 938	1 246
<i>sh majandamiskulud</i>	336 563	530 581	194 018
<i>sh muud kulud</i>	21 542	21 542	0

Põllumajanduse eelarves kajastatakse maade mõõdistamise ja geodeetiliste töödega kaasnevad kulud summas 4 500 eurot.

Mineraalse toorme kaevandamise all kajastatakse vallale kuuluvas kruusakarjääris tehtavate tööde kulusid, mis on planeeritud eelneva aastaga samas mahus 14 000 eurot.

Maanteetranspordi majandamiskulude all kajastuvad teede ja tänavate remondi ning korrashoiu kulud, mille maksumus jääb alla põhivara arvelevõtu piirmäära. 2027. aastaks on selleks kavandatud 1 102 491 eurot, mis on 2026. aasta eelarvega võrreldes samas mahus. Vahendid jaotatakse piirkondade vahel vastavalt tänavate ja teede pikkusele, kusjuures tänavate pikkused arvestatakse teedega võrreldes viiekordselt.

Ühistranspordi korralduse kuludesse on kavandatud 2027. aasta eelarves 2 029 262 eurot vastavalt riigieelarvelise toetusele ja kavandatavatele kuludele.

Veetranspordi eelarvesse on 2027. aastaks kavandatud kulusid 508 259 euro ulatuses, millest 350 000 eurot on planeeritud lähtudes Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi toetuse prognoositavast mahust. Toetuse lõplik suurus selgub aasta jooksul ning vajadusel korrigeeritakse eelarvet lisaeeelarvega. Kavandatud vahendite seas on arvestatud sadamate hoolduseks 40 000 eurot, hõljuki ülalpidamiseks 18 000 eurot ning ülejäänud summa on ette nähtud Vilsandi ja Abruksa laevaliinide tegevuskulude katmiseks.

Kaubandus ja laonduse tegevusalal kajastatakse antavad toetused maapiirkondade autokaupluste toetuseks summas 21 684 eurot.

Turismi ja turunduse valdkonna korraldus muutub seoses Saaremaa Vallavalitsuse struktuurimuudatustega alates 2027. aastast. Uue struktuuri kohaselt lõpetab senine turismi- ja turundusteenistus tegevuse ning sellest tulenevalt 2027. aasta eelarves turismi tegevusalale eraldi vahendeid planeeritud. 2026. aasta eelarves oli arvestatud Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutusele saadava 257 000 euro suuruse toetusega DMO projektile. Põhitegevuse kuludes oli sellest toetusest kavandatud 130 563 eurot antavateks toetusteks ning 126 437 eurot majandamiskuludeks. Alates 2027. aastast makstakse DMO projektitoetus otse Saare Arenduskeskusele ning seda ega sellega seotud kulusid Saaremaa Vallavalitsuse eelarves ei kajastata. Lisaks oli turismi- ja turundusteenistuse igapäevasteks majandamiskuludeks kavandatud 57 079 eurot. Teenistuse töötajate palgafond kajastus 2026. aastal valitsemise tööjõukulude eelarves, kus töötasudeks oli kavandatud 83 000 eurot.

Üldmajanduslike arendusprojektide eelarves ei kajastu võrreldes 2026. aastaga enam MTÜ Saare Energiaagentuuri LIFE projekti ettemakse tagamiseks kavandatud 150 000 euro suurune summa, Sihtasutusele Saare Arenduskeskusele antav PEEK projekti omaosalus 45 370 eurot ega Sakla Külaarengu Seltsi toetus 5 200 eurot. Eelarvesse on lisandunud Sihtasutusele Saare Arenduskeskus antav tegevustoetus turismi funktsiooni täitmiseks summas 140 000 eurot. Tegevus- ja projektitoetusteks on kavandatud kokku 256 100 eurot, sh mittetulundustegevuse projektide oma- ja kaasfinantseerimiseks 60 000 eurot, küla- ja alevikurahaks 60 000 eurot, valla projektide omaosalusteks 100 000 eurot ning muudeks projektitoetusteks 20 000 eurot. Võrreldes eelmise aastaga suurendatakse arstitudengitele makstava stipendiumi suurust seniselt 2 000 eurolt 4 000 euroni. Stipendiumi suurendamise eesmärk on tugevdada tulevaste arstide seotust Saaremaaga ning luua paremad eeldused selleks, et noored arstid asuksid pärast õpingute lõpetamist Saaremaale tööle.

Majandamiskulusid on suurendatud 10 000 euro võrra avaliku ruumi väikevormide soetamiseks. Kohalike omavalitsusüksuste ühiselt täidetavate ülesannete rahastamiseks on kavandatud 123 643 eurot, mida korrigeeritakse pärast riigieelarve vastuvõtmist lisaeeelarvega. Eelarvet on korrigeeritud ka seoses lõppenud projektide ja projektikulude kajastamise muutmisega.

Muu majanduse eelarvesse on kavandatud kinnisvara remondifond summas 375 000, mida on 2026. aastaga võrreldes suurendatud 200 000 eurot. Tegevusalal kajastatakse vallavara kindlustust, valla omandis olevate tasuta kasutamiseks antud hoonete majandamiskulusid ja antavaid toetuseid tegevuskuludeks ning mootorsõidukimaksu.

Keskkonnakaitse

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2026	EELARVE 2027	MUUTUS
05 Keskkonnakaitse	2 861 236	3 068 783	207 547
Jäätmekäitlus	162 200	152 200	-10 000
<i>sh majandamiskulud</i>	162 200	152 200	-10 000
Avalike alade puhastus	2 679 536	2 869 583	190 047
<i>sh tööjõukulud</i>	1 460 644	1 534 441	73 797
<i>sh majandamiskulud</i>	1 214 392	1 330 642	116 250
<i>sh muud kulud</i>	4 500	4 500	0
Bioloogilise mitmekesisuse ja maastiku kaitse	19 500	47 000	27 500
<i>sh majandamiskulud</i>	19 500	47 000	27 500

Jäätmekäitluse eelarvesse on kavandatud vahendid uurimis- ja arendustegevuseks, mille mahtu on võrreldes 2026. aasta eelarvega vähendatud 10 000 euro võrra. Lisaks on planeeritud kulud Geodata programmi kasutamiseks, jäätmete liigiti kogumise platsidele paigaldatud valvekaamerate ülalpidamiseks, avalike konteinerite tühjendamiseks ning konteinerpargi uuendamiseks. Jätkuvalt on eelarves ette nähtud ka 15 000 euro suurune omaosalus jäätmete kogumisringide korraldamiseks, et toetada jäätmete nõuetekohast ja keskkonnahoidlikku käitlemist.

Avalike alade puhastuse eelarves on kavandatud lume koristamise ja talihoolduse kuludeks 450 000 eurot, mida on võrreldes 2026. aasta eelarvega suurendatud 30 000 euro võrra. Lisaks on suurenenud hallatava asutuse Saaremaa Haldus eelarvelised kulud. Kulude kasvu peamiseks põhjuseks on uute masinate ja seadmete kasutuselevõtuga kaasnevad rendimaksud ning valla korrashoiuteenuste mahu suurenemine.

Bioloogilise mitmekesisuse ja maastiku kaitse eelarvesse on kavandatud valla territooriumi haljastamisega seotud kulud summas 17 000 eurot, mida on võrreldes 2026. aasta eelarvega suurendatud 500 euro võrra. 2027. aasta eelarvesse on kavandatud 30 000 eurot Kuressaare pargis asuva avaliku tualettruumi rekonstrueerimiseks. Rekonstrueerimise eesmärk on uuendada olemasolevat rajatist, parandada selle seisukorda ja kasutusmugavust.

Elamu- ja kommunaalmajandus

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2026	EELARVE 2027	MUUTUS
06 Elamu- ja kommunaalmajandus	414 000	470 800	56 800
Kommunaalmajanduse arendamine	4 000	11 500	7 500
<i>sh majandamiskulud</i>	4 000	11 500	7 500
Veevarustus	1 000	3 000	2 000
<i>sh majandamiskulud</i>	1 000	3 000	2 000
Tänavavalgustus	310 000	330 000	20 000
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>	60 000	60 000	0
<i>sh majandamiskulud</i>	250 000	270 000	20 000
Muu elamu- ja kommunaalmajanduse tegevus	99 000	126 300	27 300
<i>sh majandamiskulud</i>	99 000	126 300	27 300

Kommunaalmajanduse arendamise eelarves kajastuvad valla rendiobjektide ülalpidamise ja haldamisega seotud kulud. Võrreldes 2026. aasta eelarvega on 2027. aastal selle tegevusala alla üle toodud Leisi Kooli endise internaadihoone kulud. Hoones ei ole enam kooli tegevusega seotud ruume ning seal paiknevad üksnes äripinnad, mistõttu kajastatakse hoonega seotud kulud edaspidi kommunaalmajanduse arendamise eelarves.

Veevarustuse tegevusalal kajastatakse veeanalüüside teostamise kulusid summas 3 000 eurot, mida on suurendatud varasema aastaga võrreldes 2 000 eurot.

Tänavavalgustuse tegevusalal kajastatakse valla teede, tänavate ja muude avalike alade valgustamisega seotud kulusid. 2027. aasta eelarves on tänavavalgustuse kulud suurenenud 20 000 euro võrra. Kulude kasv tuleneb AS-iga Kuressaare Soojus sõlmitud tänavavalgustuse hoolduslepingu raames suurenenud remondivajadusest ja sellega seotud kuludest. Täiendavad vahendid on vajalikud tänavavalgustuse süsteemide nõuetekohase hoolduse ja toimivuse tagamiseks ning rikete ja remonttööde õigeaegseks teostamiseks.

Muu elamu- ja kommunaalmajanduse tegevuse eelarves kajastatakse hulkuvate loomade hoiukulud summas 102 300 eurot, mida on suurendatud võrreldes eelmise aastaga 27 300 eurot. Tegevusalal kajastatakse ka valla avaliku ruumi dekoreerimise kulud summas 24 000 eurot.

Tervishoid

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2026	EELARVE 2027	MUUTUS
07 Tervishoid	152 588	152 588	0
Avalikud tervishoiuteenused	52 588	52 588	0
<i>sh tööjõukulud</i>	0	32 588	32 588
<i>sh majandamiskulud</i>	52 588	20 000	-32 588
Muu tervishoid	100 000	100 000	0
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>	100 000	100 000	0

Avalike tervishoiuteenuste eelarves kajastuvad projekti „Vaimse tervise teenuse toetus“ rakendamisega seotud kulud summas 52 588 eurot. 2027. aasta eelarves on projekti kulud kavandatud vastavalt tegelikule kuluvajadusele, hõlmates nii teenuse osutamisega seotud majandamiskulusid kui ka tööjõukuluseid.

Muu tervishoiu tegevusalale on kavandatud Saaremaa Vallavolikogu 21. detsembri 2023. a määruse nr 27 „Saaremaa valla eriarsti, perearsti ja hambaravi eriarsti toetuse maksmise kord“ alusel vahendid summas 100 000 eurot.

Vaba aeg, kultuur, religioon

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2026	EELARVE 2027	MUUTUS
08 Vaba aeg, kultuur, religioon	6 583 559	6 916 150	332 591
Sporditegevus	1 885 357	1 957 738	72 381
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>	273 900	298 900	25 000
<i>sh tööjõukulud</i>	1 042 605	1 058 686	16 081
<i>sh majandamiskulud</i>	568 852	600 152	31 300
Noorsootöö ja noortekeskused	910 422	895 452	-14 970
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>	295 193	300 193	5 000
<i>sh tööjõukulud</i>	474 923	450 446	-24 477
<i>sh majandamiskulud</i>	140 306	144 813	4 507
Vaba aja tegevused	317 135	403 917	86 782
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>	185 585	272 367	86 782
<i>sh majandamiskulud</i>	131 550	131 550	0
Raamatukogud	1 289 317	1 289 317	0
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>	10 000	10 000	0
<i>sh tööjõukulud</i>	862 911	862 911	0
<i>sh majandamiskulud</i>	416 406	416 406	0
Rahvakultuur	1 889 475	1 971 263	81 788
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>	500	500	0
<i>sh tööjõukulud</i>	1 135 619	1 158 403	22 784
<i>sh majandamiskulud</i>	753 356	812 360	59 004
Teatrid	264 353	264 353	0
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>	264 353	264 353	0
Muu vabaaeg, kultuur ja religioon	27 500	134 110	106 610
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>	5 000	5 000	0
<i>sh tööjõukulud</i>	0	77 330	77 330
<i>sh majandamiskulud</i>	22 500	51 780	29 280

Sporditegevuse valdkondlikke tegevustoetusi on eelarvesse planeeritud 298 900 eurot, mida on varasema aastaga võrreldes suurendatud 25 000 euro võrra. Suurimad tegevustoetused on ette nähtud 2027. aastal mittetulundusühingule Saaremaa Ralli summas 80 000 eurot, Mittetulundusühingule Orissaare Sport summas 60 500 eurot ja Saaremaa Spordiliidule summas 52 100 eurot. Tegevusalal kajastuvad ka hallatavate asutuste tegevuskulud.

Noorsootöö ja noortekeskuste valdkondlikus eelarves kajastatakse antavate toetuste all riiklikku huvihariduse toetust summas 294 937 eurot. Alates 2027. aastast on uue kuluna kavandatud 5 000 eurot aastas noorte omaalgatusfondi käivitamiseks. Tegevusalal kajastuvad ka hallatava asutuse Saaremaa Noorsootöö Keskuse tegevuskulud. Lisaks kajastatakse tegevusalal 2024. aastal rahastuse saanud projekti „Uus algus – noorte toetamine“ tegevuskulusid summas 67 272 eurot. Võrreldes 2026. aasta eelarvega on projekti kulusid vähendatud 48 679 euro võrra seoses projekti lõppemisega 2027. aastal.

Vaba aja tegevuste eelarvesse on 2027. aastaks kavandatud toetusi kokku 272 367 euro ulatuses, mida on võrreldes eelneva aasta eelarvega suurendatud 86 782 euro võrra. Toetuste suurenemine on seotud eelkõige kultuurivaldkonna sündmuste ja tegevuste toetamisega. Suuremad toetused on kavandatud Sihtasutusele Eesti Kontsert Saaremaa ooperipäevade elluviimiseks summas 130 000 eurot ning Sihtasutusele Teater Vanemuine teatrifestivali „Kultuurilaine üle mere“ korraldamiseks summas 45 000 eurot. Samuti on võrreldes varasema aastaga suurendatud kultuurivaldkonna projektitoetuste vooru mahtu 25 000 euro võrra.

Preemiateks on planeeritud 4 500 eurot. Nende hulka kuuluvad vapilaev Admiral Cowani „Noore meremehe“ preemia, Eerik Haameri nimeline kunstiauhind ja 2029. aasta Saaremaa laulupeo ideekonkursi preemia.

Raamatukogu eelarves kajastatakse antavaid toetuseid summas 10 000 eurot ning hallatava asutuse Saare Maakonna Keskraamatukogu tegevuskulusid.

Rahvakultuuri tegevusalal kajastatakse hallatavate asutuste Saaremaa Kultuur ja Kuressaare Kultuurivara tegevuskulusid. Majandamiskulude kasv võrreldes varasema aastaga on eelkõige seotud kommunaalkulude suurenemisega.

Teatrite tegevusalal on kavandatud Sihtasutus Kuressaare Teater tegevustoetus 264 353 eurot.

Muu vabaaja, kultuuri ja religiooni tegevusalal kajastuvad vaba aja edendamisega seotud kulud, sealhulgas piirkondlike ürituste kulud. Tegevusala eelarves on arvestatud kogu tegevusvaldkonna ulatuses 3% palgafondi kasvuga ning majandamiskulude all valdkondlike info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kulude kasvuga summas 35 280 eurot.

Haridus

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2026	EELARVE 2027	MUUTUS
09 Haridus	37 135 279	37 971 823	836 544
Alusharidus	10 072 735	10 145 641	72 906
sh tööjõukulud	8 184 185	8 188 781	4 596
sh majandamiskulud	1 888 550	1 956 860	68 310
Põhi- ja üldkeskharidus	19 660 406	19 868 483	208 077
sh antavad toetused tegevuskuludeks	66 000	87 500	21 500
sh tööjõukulud	17 023 248	16 946 290	-76 958
sh majandamiskulud	2 571 158	2 834 693	263 535

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2026	EELARVE 2027	MUUTUS
Üldkeskhariduse õpetajate tööjõukulud	786 972	786 972	0
<i>sh tööjõukulud</i>	786 972	786 972	0
Noorte huviharidus ja huvitegevus	1 321 693	1 390 522	68 829
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>	764	10 764	10 000
<i>sh tööjõukulud</i>	1 201 368	1 253 424	52 056
<i>sh majandamiskulud</i>	119 561	126 334	6 773
Koolitransport	528 794	531 611	2 817
<i>sh tööjõukulud</i>	93 897	96 714	2 817
<i>sh majandamiskulud</i>	434 897	434 897	0
Koolitoit	2 067 158	2 178 791	111 633
<i>sh tööjõukulud</i>	891 936	980 475	88 539
<i>sh majandamiskulud</i>	1 175 222	1 198 316	23 094
Öömaja	91 266	93 672	2 406
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>	20 000	20 000	0
<i>sh tööjõukulud</i>	48 168	49 613	1 445
<i>sh majandamiskulud</i>	23 098	24 059	961
Muud hariduse abiteenused	1 569 649	1 658 233	88 584
<i>sh tööjõukulud</i>	1 483 092	1 569 483	86 391
<i>sh majandamiskulud</i>	86 557	88 750	2 193
Muu haridus	1 036 606	1 317 898	281 292
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>	7 600	128 000	120 400
<i>sh tööjõukulud</i>	468 483	417 397	-51 086
<i>sh majandamiskulud</i>	560 523	772 501	211 978

Koolide ja lasteaedade tööjõukulude eelarve koostamisel lähtutakse ühtlustatud koosseisumudelitest, mis arvestab asutuse suurust, ülesandeid ja tegevuse eripära. Mudeli eesmärk on tagada haridusasutuste tööjõukulude võimalikult ühtlane ja põhjendatud eelarvestamine.

Haridusasutuste majandamiskulude eelarve koostamisel jätkatakse 2021. aastal kasutusele võetud majandusmudeli põhimõtete rakendamist. Mudeli kohaselt jagunevad majandamiskulud kaheks osaks. Esimese osa moodustavad kulupõhiselt arvestatavad hoonete ja kinnistutega seotud kulud, sealhulgas vee- ja kanalisatsioonikulud, elektri- ja soojusenergia kulud ning erinevate tehnosüsteemide hoolduslepingutega seotud kulud. Teise osa moodustab baas- ja pearaha alusel arvestatav summa, mille kasutamise ja jaotamise üle otsustab haridusasutuse juht, lähtudes asutuse tegelikest vajadustest. 2027. aasta eelarves suurendatakse õpilaste ja laste arvul põhinevat pearaha 10%, koolide baasraha 10% ning lasteaedade baasraha 25%.

Jätakuvalt toetab vald laste toitlustamist haridusasutustes. Lasteaialapse toidupäeva maksumusest kompenseerib vald 0,80 eurot päevas ning toetus laieneb ka kolmele Saaremaa valla territooriumil tegutsevale eralasteaiale ja -hoiule. Koolitoidu puhul jätkab vald koolilõuna toetamist väiksemates koolides 0,50 euroga ning suuremates koolides 0,25 euroga õpilase kohta päevas. Toetuse eesmärk on tagada õpilastele tasuta koolilõuna ning toetada koolitoitlustuse korraldamisega seotud kulude katmist.

Haridusvaldkonna eelarvet mõjutavad ka Saaremaa Vallavolikogu 26. märtsi 2026. aasta otsus nr 30 „Lääne-Saaremaal asuvate Saaremaa valla haridusasutuste ümberkorraldamine“ ning otsus nr 29 „Ida-Saaremaal asuvate Saaremaa valla haridusasutuste ümberkorraldamine“. Seoses haridusasutuste ümberkorraldamisega korrigeeritakse 2027. aasta eelarves asutuste tegevuskulusid.

Põhi- ja üldkeskhariduse 2027. aasta eelarves suurenevad antavate toetuste kulud 21 500 euro võrra. Kulude kasv on seotud ranitsatoetuse määra suurenemisega 200-lt eurolt 250-le eurole lapse kohta ning kooli minevate laste arvu suurenemisega võrreldes 2026. aastaga. Tööjõukuludes on õpetajate ametikohtade arvestuses lähtutud ühtsest klassipõhisest arvestusest, millele lisandub õpilaspõhine komponent. Väikese õpilaste arvuga koolide puhul on jätkuvalt arvestatud õppetöö korraldamisega liitklassides. Tegevusalal kajastatakse 14 munitsipaalkooli tegevuskulusid.

Üldkeskhariduse õpetajate tööjõukulude eelarvesse on planeeritud gümnaasiumiõpetajate töötasud sarnaselt põhi- ja üldkeskhariduse õpetajate töötasude arvestusega.

Noorte huvihariduse ja huvitegevuse tegevusalal kajastuvad kunsti- ja muusikakoolide tegevuskulud.

Koolitranspordi tegevusalal kajastuvad bussijuhtide tööjõukulud, busside majandamiskulud ja tellitud transpordi kulud.

Koolitoidu tööjõukulud on planeeritud sarnaselt alus- ja põhiharidusele ühtsetel põhimõtetel.

Öömaja eelarves kajastub peredele makstav majutustoetus summas 20 000 eurot tulenevalt Saaremaa Vallavolikogu 30. augusti 2018. a määrusest nr 39 „Õpilaste majutuskulude hüvitamise kord“. Lisaks kajastuvad tegevusalal Orissaare Gümnaasiumi hosteli tegevuskulud.

Muude hariduse abiteenuste tegevusalal kajastatakse Saaremaa Toetava Hariduse Keskuse haridustugiteenuste osakonna tugispetsialistide tööjõukulud ja asutuse majandamiskulud.

Muu hariduse eelarvesse on 2027. aastal täiendavalt planeeritud 20 000 eurot haridusvaldkonna projektivooru läbiviimiseks. Samuti suureneb haridusasutuste remondifondi maht võrreldes 2026. aasta eelarvega 65 041 euro võrra. Lisaks on 2027. aasta eelarves kavandatud 100 000 eurot Tallinna Tehnikaülikooli Kuressaare Kolledži sinimajanduse ja meretehnoloogia ning digitehnoloogia ja autonoomsete süsteemide arengusuundade toetamiseks. Täiendavate vahendite eesmärk on toetada nimetatud valdkondade arengut ning nende tegevuste elluviimist Saaremaal.

Sotsiaalne kaitse

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2026	EELARVE 2027	MUUTUS
10 Sotsiaalne kaitse	8 925 390	9 699 784	774 394
Puudega inimese erihoolekandeteenus	101 755	101 755	0
<i>sh tööjõukulud</i>	101 755	101 755	0
Muu puuetega inimeste sotsiaalne kaitse	197 027	311 489	114 462
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>	123 910	154 910	31 000
<i>sh tööjõukulud</i>	10 169	67 435	57 266
<i>sh majandamiskulud</i>	62 948	89 144	26 196
Puudega inimese tugiisikuteenus	39 096	39 096	0
<i>sh tööjõukulud</i>	39 096	39 096	0
Puudega inimese isikliku abistaja teenus	7 999	7 999	0
<i>sh tööjõukulud</i>	7 999	7 999	0
Puudega lapse lapsehoiuteenus	0	144 214	144 214
<i>sh tööjõukulud</i>	0	125 214	125 214
<i>sh majandamiskulud</i>	0	19 000	19 000
Puudega inimese sotsiaaltransporditeenus	512 400	512 400	0
<i>sh majandamiskulud</i>	512 400	512 400	0
Väljaspool kodu osutatav üldhooldusteenus	4 399 966	4 989 722	589 756
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>	2 787 365	3 197 765	410 400
<i>sh tööjõukulud</i>	1 100 196	1 221 911	121 715
<i>sh majandamiskulud</i>	512 405	570 046	57 641
Muu eakate sotsiaalne kaitse	532 478	548 271	15 793
<i>sh tööjõukulud</i>	313 968	357 361	43 393
<i>sh majandamiskulud</i>	218 510	190 910	-27 600
Eakate koduteenus	596 605	604 040	7 435
<i>sh tööjõukulud</i>	457 858	457 858	0
<i>sh majandamiskulud</i>	138 747	146 182	7 435
Asendus- ja järelhooldus	1 028 190	637 369	-390 821
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>	38 900	39 620	720
<i>sh tööjõukulud</i>	801 552	440 561	-360 991
<i>sh majandamiskulud</i>	187 738	157 188	-30 550
Muu perekondade ja laste sotsiaalne kaitse	528 518	642 669	114 151
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>	404 000	488 000	84 000
<i>sh tööjõukulud</i>	33 718	35 323	1 605
<i>sh majandamiskulud</i>	90 800	119 346	28 546
Lapse tugiisikuteenus	0	175 689	175 689
<i>sh tööjõukulud</i>	0	155 149	155 149
<i>sh majandamiskulud</i>	0	20 540	20 540
Turvakoduteenus	11 793	18 009	6 216
<i>sh tööjõukulud</i>	7 493	10 459	2 966
<i>sh majandamiskulud</i>	4 300	7 550	3 250
Töötute sotsiaalne kaitse	5 000	5 000	0
<i>sh majandamiskulud</i>	5 000	5 000	0

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2026	EELARVE 2027	MUUTUS
Eluasemeteenused sotsiaalsetele riskirühmadele	317 220	317 219	-1
<i>sh tööjõukulud</i>	183 220	183 219	-1
<i>sh majandamiskulud</i>	134 000	134 000	0
Varjupaigateenus	90 181	90 181	0
<i>sh tööjõukulud</i>	90 181	90 181	0
Riiklik toimetulekutoetus	487 013	487 013	0
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>	487 013	487 013	0
Võlanõustamisteenus	29 500	29 500	0
<i>sh tööjõukulud</i>	29 500	29 500	0
Muu sotsiaalne kaitse	40 649	38 149	-2 500
<i>sh antavad toetused tegevuskuludeks</i>	13 000	10 000	-3 000
<i>sh majandamiskulud</i>	27 649	28 149	500

Puudega inimeste erihoolekandeteenuse tegevusalal kajastatakse Kuressaare Hoolekande poolt korraldatavat igapäevaelu toetamise ja toetatud elamise teenust summas 101 755 eurot.

Muu puuetega inimeste sotsiaalne kaitse tegevusalal on puuetega inimestele, sealhulgas puudega isiku hooldajatele, makstavate toetuste eelarve kogumahus 48 000 eurot. Erijuhtudel makstava sotsiaalmaksu kuludeks on kavandatud 65 000 eurot ning erivajadustega isikute eluasemete kohandamiseks 40 000 eurot. Alates 2027. aastast suureneb puudega isiku hooldaja toetus 100 euronni kuus. Toetuse suurendamisega kaasnevate kulude katmiseks on eelarves kavandatud täiendavalt 18 000 eurot. Senise korra kohaselt on raske puudega isiku hooldaja toetuse suurus 60 eurot ning sügava puudega isiku hooldaja toetuse suurus 80 eurot kuus. Tegevusalal kajastuvad tegevustoetused Mittetulundusühingule Saaremaa Puuetega Inimeste Koda, Mittetulundusühingule Randvere Tööõppekeskus ja Saaremaa Liikumispuudega Inimeste Seltsile kogusummas 35 910 eurot. Lisaks on tegevusalale kavandatud projekti „Inimkeskse hoolekande- ja tervishoiusüsteemi koordineerimismudeli jätkurakendamine Saare maakonnas“ kulud summas 95 759 eurot. Projekt algas 2026. aasta märtsis ning kestab kuni 2028. aasta veebruarini.

Puudega inimese tugiisikuteenus tegevusalal on kajastatud Kuressaare Hoolekande poolt puudega inimestele osutatav tugiisikuteenus, mille raames pakutakse tugiisiku vahendusel vajalikku tuge ja juhendamist. Eelarves on teenuse osutamiseks planeeritud tööjõukulud summas 39 096 eurot.

Puudega inimese isikliku abistaja teenus tegevusalal on kajastatud Kuressaare Hoolekande poolt puudega isikutele osutatav isikliku abistaja teenus, mille raames abistatakse puudega isikut igapäevastes tegevustes, nagu liikumine ja söömine. Eelarves on teenuse osutamiseks planeeritud tööjõukulud summas 7 999 eurot.

Puudega lapse lapsehoiuteenus tegevusalal on kajastatud Saaremaa Toetava Hariduse Keskuse sotsiaalteenuste osakonna (edaspidi Kuressaare Perekodu) poolt osutatava puudega lapse lapsehoiuteenuse kulud. Eelarves on kavandatud kulud suure hooldus- ja abivajadusega lastele lapsehoiuteenuse osutamiseks. Lisaks on kavandatud täiendavad tööjõukulud lapsehoiuteenuse mahu suurendamiseks suveperioodil ning uue ööpäevaringse lapsehoiuteenuse osutamiseks. Varasemalt kajastusid suure hooldus- ja abivajadusega laste lapsehoiuteenuse kulud Kuressaare Perekodu asendus- ja järelhoolduse eelarves. Seoses vajadusega eristada puudega laste

lapsehoiuteenuse kulusid senisest täpsemalt on teenuse kulud alates käesolevast eelarvest kajastatud eraldi tegevusalal „Puudega lapse lapsehoiuteenus“.

Puudega inimese sotsiaaltransporditeenus tegevusalal on teenuse osutamiseks kavandatud 512 400 eurot. Sotsiaaltransporditeenus on sisseostetav teenus, mille korraldamist ja koordineerimist korraldab vald. Teenuse eesmärk on tagada puudega inimestele vajalik transpordivõimalus igapäevaste toimingute ja vajalike teenuste kasutamiseks.

Väljaspool kodu osutatav üldhooldusteenus tegevusala eelarvesse on kavandatud 3 197 765 eurot hooldekoduteenuse kulude katmiseks. Eelarve hõlmab valla poolt oma elanike eest tasutavaid hoolduskulusid vastavalt kehtestatud hoolduskulude piirmääradele. Võrreldes 2026. aasta eelarvega suureneb kulu 410 400 euro võrra, mis tuleneb hoolduspiirmäära tõusust 560 eurolt 650 eurole. Tegevusalal kajastuvad ka valla hallatavate asutuste Kihelkonna ja Pärsama hooldekodude tegevuskulud. Kulude kasv tuleneb peamiselt hooldustöötajate tööjõukulude ning majandamiskulude suurenemisest. Tööjõukulude kasvu tingib hooldustöötajate töötasude tõstmine, et tagada konkurentsivõimeline palgatase ning teenuse osutamiseks vajaliku kvalifitseeritud personali olemasolu.

Muu eakate sotsiaalse kaitse tegevusala eelarvesse on kavandatud kulud summas 548 271 eurot. Tegevusalal kajastuvad valla hallatavate asutuste Kuressaare Hoolekande ja Mustjala Päevakeskus-Pansionaadi tööjõu- ja majandamiskulud. Kuressaare Hoolekande eelarves kajastuvad üksnes päevakeskuse teenuste osutamise ning asutuse juhtimisega seotud kulud. Lisaks on eelarves kavandatud projekti „Iseseisvat toimetulekut toetavate ja kvaliteetsete sotsiaalteenuste ning hooldusvõimaluste tagamine“ kulud summas 39 134 eurot.

Eakate koduteenuse tegevusalal on kajastatud Kuressaare Hoolekande poolt korraldatav teenus, mille eesmärk on toetada eakate toimetulekut ja iseseisvat hakkamasaamist kodustes tingimustes. Majandamiskulude kasv on seotud uute sõidukite ülalpidamiskuludega.

Asendus- ja järelhoolduse tegevusala eelarves on kavandatud Kuressaare Perekodu tegevuskulud. Tegevuskulude vähenemine tuleneb sellest, et puudega laste lapsehoiuteenuse ja lapse tugiisikuteenuse kulud on kavandatud eraldi tegevusaladele. Lisaks on eelarves kavandatud projekti „Rehabilitatsiooniteenus“ kulud summas 140 338 eurot. Projekti „Laste vaimne tervis“ omaosaluseks on 2027. aasta eelarves kavandatud 70 000 eurot, mida on võrreldes varasemaga suurendatud 35 000 euro võrra. Täiendav rahastus võimaldab säilitada teenuse kättesaadavuse ning pakkuda abivajajatele järjepidevat tuge.

Muu perekondade ja laste sotsiaalse kaitse tegevusala eelarvesse on kavandatud järgmised toetused: sünnitoetus summas 168 000 eurot, hoolduspere toetus summas 10 000 eurot, erakorraline toetus summas 10 000 eurot, matusetoetus summas 120 000 eurot ning sissetulekust sõltuv toetus summas 142 000 eurot. 2027. aastal suureneb sünnitoetus 400 eurolt 800 euronni lapse kohta ning matusetoetus 250 eurolt 300 euronni. Lisaks on eelarves kavandatud 105 048 eurot asenduskoduteenuse rahastamiseks ning 38 000 eurot tegevustoetuseks Toidupangale. Asenduskoduteenuse kulude suurenemine 28 248 euro võrra on seotud teenuse hinna tõusuga 3 840 euro võrra ning kriisihoolduspere teenuse kulude kasvuga 24 408 euro võrra. Eelarvesse on kavandatud ka projekti „Turvalisuse märgid“ kulud summas 45 621 eurot.

Lapse tugiisikuteenuse tegevusalal on kajastatud Kuressaare Perekodu poolt osutatava teenuse kulud. Varasemalt kajastusid teenuse kulud Kuressaare Perekodu asendus- ja järelhoolduse eelarves. Alates 2027. aastast on teenuse kulud kavandatud eraldi tegevusalale, et tagada lapse tugiisikuteenuse kulude selgem eristamine eelarves.

Turvakoduteenuse tegevusalal kajastuvad muu perekondade ja laste sotsiaalse kaitsega seotud kulud. Teenuse osutamiseks on Kuressaare Perekodu eelarvesse kavandatud 18 009 eurot.

Töötute sotsiaalse kaitse tegevusala eelarves on riigieelarve vahendite toel kavandatud 5 000 eurot iseseisvat toimetulekut toetavate sotsiaalteenuste korraldamiseks.

Eluasemeteenused sotsiaalsetele riskirühmadele tegevusalal kajastuvad sotsiaalmajade ja -korterite majandamisega seotud kulud, mille kaudu pakutakse majutusteenust erinevatele riskirühmadele. Lisaks on tegevusalal kavandatud sotsiaalmajade töötajate tööjõukulud.

Varjupaigasteenuse tegevusalal on kajastatud Kuressaare Hoolekande poolt korraldatav teenus, mille raames tagatakse ajutine ööbimiskoht täisealisele isikule, kes ei ole võimeline endale ööbimiskohta leidma. Eelarves on teenuse osutamiseks kavandatud tööjõukulud summas 90 181 eurot.

Riikliku toimetulekutoetuse tegevusalal on 2027. aasta eelarves kavandatud 487 013 eurot, mida rahastatakse riigieelarve vahenditest.

Võlanõustamisteenuse tegevusalal kajastatakse Kuressaare Hoolekande poolt osutatava teenusega seotud kulud. 2027. aasta eelarves on tööjõukuludeks kavandatud 29 500 eurot.

Muu sotsiaalse kaitse tegevusala eelarves on 2027. aastaks kavandatud 10 000 eurot elektriautodega seotud kuludeks, 15 149 eurot sotsiaalosakonna töötajate koolitusteks ja supervisioonideks ning 3 000 eurot sotsiaalvaldkonna töötajate tunnustusürituse korraldamiseks. Lisaks on eelarves ette nähtud 10 000 eurot sotsiaalvaldkonna projektitoetusteks.

INVESTEERIMISTEGEVUS

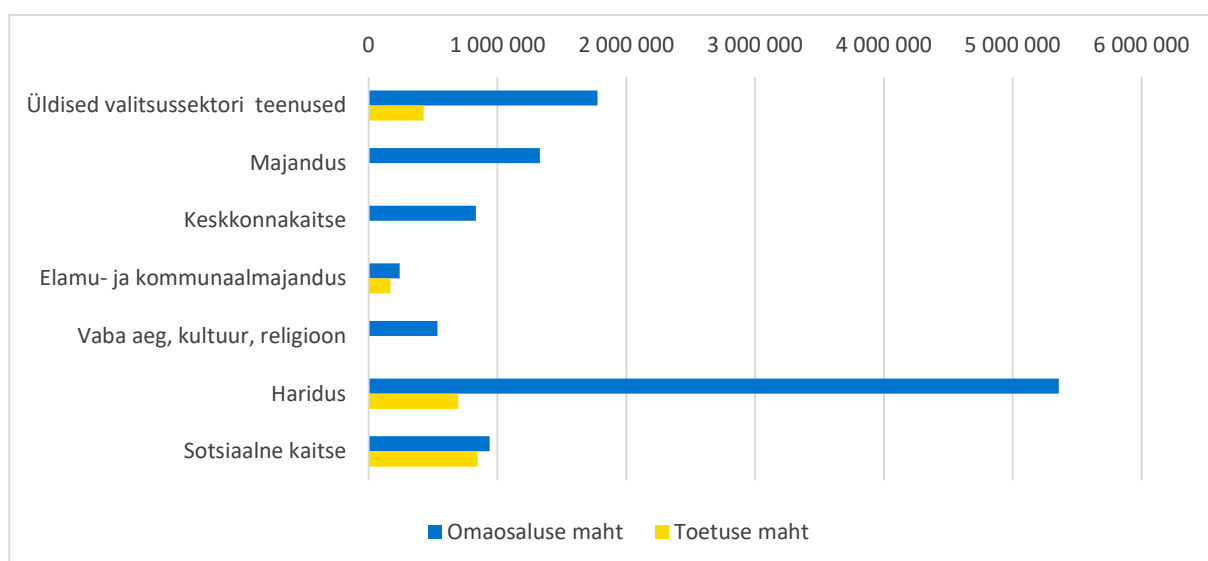
Saaremaa valla 2027. aasta investeerimistegevuse tulud

Põhivara müügitulu on 2027. aasta eelarvesse planeeritud 350 000 eurot, mida on võrreldes eelmise aastaga suurendatud 50 000 euro võrra. Müügitulu prognoosi suurendamisel on arvestatud eeldatava vara võõrandamise mahuga 2027. aastal. Tulu kavandatakse peamiselt kinnisvara ja muu vara müügist, mille jätkuv haldamine ei ole vallale otstarbekas ega majanduslikult põhjendatud

Põhivara soetuseks saadavaks sihtfinantseerimiseks on eelarvesse planeeritud 2 138 256 eurot. See rahastus on mõeldud eelkõige valla investeerimisvajaduste katmiseks, võimaldades soetada uut ja parandada olemasolevat põhivara. Investeeringutoetusena on kavandatud:

- Rahandusministeeriumi toetus summas 170 000 eurot hajaasustuse programmi elluviimiseks;
- Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi toetus summas 428 200 eurot Kuressaare Tallinna tn 10 rekonstrueerimiseks meetmest „Avaliku sektori hoonete energiatõhususe ja taastuvenergia programm”;
- Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi toetus summas 694 680 eurot Kärla Põhikooli rekonstrueerimiseks meetmest „Avaliku sektori hoonete energiatõhususe ja taastuvenergia programm”;
- Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi toetus summas 845 376 eurot Kuressaare Kopli tn 5 sotsiaalmaja lammutamiseks ja uue rajamiseks meetmest „Avaliku sektori hoonete energiatõhusus”.

Finantstulusid on 2027. aasta eelarvesse planeeritud 120 000 eurot, mis on arvestatud intressituluna valla arvelduskontodel ja hoiustel olevatelt vahenditelt. Võrreldes eelmise aastaga on finantstulude eelarvet suurendatud 40 000 euro võrra, lähtudes eeldatavast intressitulust.

Joonis 5. Saaremaa valla 2027. aasta investeerimistegevus tulude jaotus

Saaremaa valla 2027. aasta investeerimistegevuse kulud

KIRJE NIMETUS		SUMMA
INVESTEERIMISTEGEVUSE KULUD		13 148 690
Põhivara soetus	PVS	10 486 886
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine	ASF	553 000
Osaluste soetus	OS	880 000
Finantskulud		1 228 804
01 ÜLDISED VALITSUSSEKTORI TEENUSED		2 204 810
Valla- ja linnavalitsus		978 200
Kuressaare Tallinna tn 10 hoone rekonstrueerimine	PVS	978 200
Valitsussektori võla teenindamine		1 226 610
Investeeringulaenu intressid		1 226 610
04 MAJANDUS		1 330 000
Maanteetransport		1 230 000
Valla teede ja tänavate rekonstrueerimine	PVS	792 000
Valla teede ja tänavate rekonstrueerimine	ASF	8 000
Kuressaare kesklinna tänavakatte rekonstrueerimine	PVS	350 000
Turismiobjektideni viivate teede rekonstrueerimine	PVS	50 000
Erateede korrastamise toetusmeede	ASF	30 000
Üldmajanduslikud arendusprojektid		100 000
Planeeringud ja projektid	PVS	50 000
Projektide omaosalused	PVS	50 000
05 KESKKONNAKAITSE		832 194
Avalike alade puhastus		2 194
Kohustistasu kapitalirendilt		2 194
Heitveekäitlus		830 000
AS Kuressaare Veevõrk aktsiate omandamine	OS	830 000
06 ELAMU- JA KOMMUNAALMAJANDUS		410 000
Veevarustus		360 000
Hajaasustuse programm	ASF	340 000
Maapiirkondade perede elutingimuste parandamise toetusmeede	ASF	20 000
Tänavavalgustus		50 000
AS Kuressaare Soojus aktsiate omandamine	OS	50 000
08 VABA AEG, KULTUUR, RELIGIOON		535 000
Sporditegevus		180 000
Kuressaare Talve tn staadioni rekonstrueerimine	PVS	180 000
Puhkepargid ja -baasid		200 000
Kesklinna mänguväljaku rekonstrueerimine	PVS	200 000
Teatrid		75 000
Kuressaare Teatri valgussildade ümberehitamine	ASF	75 000
Religiooni- ja muud ühiskonnateenused		80 000
Saaremaa vanimate sakraalehitiste remondi toetamine	ASF	80 000

KIRJE NIMETUS		SUMMA
09 HARIDUS		6 051 680
Alusharidus		1 182 000
Valjala Lasteaia ja Põhikooli ühise köögi rajamine ning lasteaia laiendamine	PVS	1 182 000
Põhi- ja üldkeskharidus		4 869 680
Kärla Põhikooli hoone rekonstrueerimine	PVS	2 149 680
Lümanda Põhikooli juurdeehituse projekteerimine	PVS	40 000
Kuressaare Hariduse Kooli Kingu tn hoone rekonstrueerimine	PVS	2 480 000
Spordi- ja mänguväljakute rekonstrueerimine	PVS	200 000
10 SOTSIAALNE KAITSE		1 785 006
Eluasemeteenused sotsiaalsetele riskirühmadele		1 785 006
Kuressaare Kopli tn 5 sotsiaalmaja lammutamine ja uue rajamine	PVS	1 785 006

ÜLDISED VALITSUSSEKTORI TEENUSED

Saaremaa valla arengukavas aastateks 2025–2035 on investeeringuvajadusena välja toodud Saaremaa Vallavalitsuse kontorihoonete rekonstrueerimine. Kuressaares, aadressil Tallinna 10 asuva vallavalitsuse kontorihoone rekonstrueerimiseks on eelarvesse kavandatud 978 200 eurot. Hoone jätkusuutlikkuse tagamiseks teostatakse vajalikud rekonstrueerimistööd, mis aitavad kaasa hoone Energiatõhususe parandamisele. Tööde eeldatav kogumaksumus on 3 100 000 eurot, millest 1 357 100 eurot kaetakse meetmest „Avaliku sektori hoonete energiatõhususe ja taastuvenergia programm“.

Rekonstrueerimisega kaasneb vallavalitsuse kasutuses olevate tööruumide terviklik ümberkorraldamine, mille eesmärk on vähendada valla kasutuses olevat büroopinda ning kasutada olemasolevat kinnisvara senisest tõhusamalt. Kuressaares on kavas koondada vallavalitsuse töökohad võimalikult suures ulatuses kesklinnas asuvatesse hoonetesse – Lossi 1, Raekoda 2 ja Tallinna 10 – kasutades nende ruumipotentsiaali maksimaalselt. Tegemist on pikemaajalise suunaga, mille elluviimine toimub järk-järgult vastavalt ruumivajaduste täpsustumisele ja hoonete kasutusvõimalustele. Eesmärk on liikuda lahenduse poole, kus vallavalitsuse tööks vajalikud pinnad on koondatud tõhusamalt ning selle tulemusena tekib võimalus vabastada mõni praegu vallavalitsuse kasutuses olev hoone ja suunata see tulevikus võõrandamisele. Seeläbi panustab vallavalitsus järk-järgult Kuressaare ja kogu valla strateegilisse eesmärki vähendada valla kasutuses olevate hoonete ja ruutmeetrite mahtu ning nendega seotud püsikulusid.

Samuti kaardistatakse maapiirkondades asuvad vallavalitsuse töökohad ja võimalused kasutada piirkondlikke teenuskeskusi paindlike kaugtöökohtadena. See võimaldab maapiirkondades elavatel töötajatel täita tööülesandeid vajaduse korral elukohale lähemal, vähendades Kuressaarde tööle sõitmise vajadust ning kasutades olemasolevaid vallale kuuluvaid tööruume otstarbekamalt.

VALITSUSSEKTORI VÕLA TEENINDAMINE

Investeeringulaenu intresside tasumiseks on 2027. aasta eelarvesse kavandatud 1 226 610 eurot. Võrreldes 2026. aasta eelarvega on see 56 610 euro võrra suurem. Investeeringulaenu intressid, mis koosnevad laenu marginaalist ja Euriborist, on arvestatud eelarves 6 kuu Euriboriga määras 3,2%, 2026. aasta eelarves oli arvestuse aluseks 2,15%.

MAANTEETRANSPORT

Valla teede ja tänavate remondiks ning rekonstrueerimiseks on 2027. aastaks kavandatud sarnaselt 2026. aasta eelarvega 1,9 miljonit eurot. Sellest summast suunatakse investeeringuteks 800 000 eurot. Valla teede ja tänavate remondiks ning rekonstrueerimiseks kavandatud investeeringud kaetakse osaliselt riigi eraldatud kohalike teede hoiu toetusest ning valla eelarve vahenditest.

Kuressaare kesklinna tänavakatte rekonstrueerimine on mitmeaastane projekt ja 2027. aasta eelarvesse on planeeritud 350 000 eurot. Esimeses etapis rekonstrueeritakse Tallinna tänava Torni tänava ja Raekoja tänava vaheline lõik koos teenindava transpordi kaubalaadimisplatsiga. Projekti kogumaksumuseks on aastateks 2027–2028 kavandatud 600 000 eurot.

Turismiobjektide ligipääsetavuse parandamiseks on 2027. aasta eelarves kavandatud 50 000 eurot. Tegemist on mitmeaastase projektiga, mille elluviimine toimub aastatel 2027–2028 etapiviisiliselt. Projekti raames on kavandatud Koigi raba tee ja Harilaiu tee rekonstrueerimine, et parandada teede

seisukorda ning tagada turismiobjektidele parem ja ohutum juurdepääs. Teede seisukorra parandamiseks ja turismiobjektidele parema juurdepääsu tagamiseks on eelarvestrateegias kavandatud kokku 175 000 eurot.

Meetmeks „Toetuse andmise kord maapiirkondades asuvate juurdepääsuteede remonditööde teostamiseks“ on eelarvesse kavandatud 30 000 eurot.

ÜLDMAJANDUSLIKUD ARENDUSPROJEKTID

Ehitusalaste projektide ja planeeringute läbiviimiseks kavandatakse eelarvesse 50 000 eurot. 2026. aastal kasutati vahendeid muu hulgas Kuressaare kesklinna tänavakatete rekonstrueerimise eeluuringuteks ning väiksemate projekteerimistööde teostamiseks.

Investeeringu projektide omaosaluste katteks on planeeritud 50 000 eurot. Vahendeid saab kasutada projektivoorudes, kui valla omaosaluse määr on kuni 50%. Summat on vähendatud 50 000 euro võrra võrreldes eelmise aasta eelarvega. 2026. aastal kaetakse antud vahenditest muuhulgas Kuressaare linnuse raveliinide ja glassii projekteerimise omaosalus.

AVALIKE ALADE PUHASTUS

Kohustistasudena kapitalirendilt kajastatakse hallatava asutuse Saaremaa Haldus masinapargi kapitalirendi kulu summas 2 194 eurot.

HEITVEEKÄITLUS

Aktsiaseltsile Kuressaare Veevärk eraldatakse 2027. aastal 830 000 eurot läbi aktsiate omandamise heitveekäitlussüsteemide parendamiseks. Sellest 75 000 eurot moodustab iga-aastane toetus heitveekäitlussüsteemide parendamiseks ning 755 000 eurot on kavandatud Läätsa purgla rajamiseks ning Kuressaare linna ühisvoolse kanalisatsiooni lahkvoolseks ehitamise projekti omaosaluse katmiseks. Aastatel 2027–2028 elluviidav projekt hõlmab Kuressaare linnas viit piirkonda: Smuuli–Tehnika–Tallinna tänava ringristmiku piirkonda, Kohtu tänavat, Vallimaa tänavat spordikeskuse juures, Piiri ja Tallinna tänava ristmiku piirkonda ning Pihtla tee ja Marientali tee ristmiku piirkonda. Projekti kogumaksumus on ligikaudu 1,75 miljonit eurot, millest 1,2 miljonit eurot kaetakse Keskkonnainvesteeringute Keskuse toetusest ning valla omaosalus moodustab 550 000 eurot. Läätsa purgla rajamise raames rekonstrueeritakse reoveepuhasti ja rajatakse purgla vastuvõtusüsteem.

VEEVARUSTUS

Hajaasustuse programmi eesmärgiks on tagada hajaasustusega maapiirkondades elavatele peredele head elutingimused ning seeläbi toetada rahvastiku püsimist nendes piirkondades. Vastavalt kokkuleppele jaotub toetus riigi ja valla vahel võrdselt. Aastaks 2027 on hajaasustuse programmi jaoks kavandatud 340 000 eurot, millest 170 000 eurot moodustab riiklik toetus ja sama suure osa vallapoolne kaasfinantseering. Riigipoolse toetuse tegelik suurus selgub igal aastal pärast riigieelarveliste vahendite jaotamist ja toetuse eraldamist kohalikele omavalitsustele. Sellest tulenevalt täpsustatakse vajadusel lisaelarvetega ka Saaremaa valla kaasfinantseeringu suurus vastavalt riigi eraldatavale toetussummale.

Meetmeks „Toetuse andmise kord maapiirkonnas elavate perede elutingimuste parandamiseks“ on eelarves kavandatud 20 000 eurot.

TÄNAVAVALGUSTUS

Aktsiaseltsile Kuressaare Soojus eraldatakse 2027. aastal 50 000 eurot aktsiate omandamise kaudu tänavavalgustuse arendamiseks ja rekonstrueerimiseks. Konkreetsed investeeringuobjektid määratakse igal aastal lähtuvalt vajadustest ja kokkulepitud prioriteetidest.

SPORDITEGEVUS

Kuressaare Talve tänava staadioni rekonstrueerimiseks on 2027. aasta eelarves kavandatud 180 000 eurot. Tegemist on mitmeaastase projektiga, mille kogumaksumus on 280 000 eurot ning mille elluviimine toimub etapiviisiliselt. Rekonstrueerimise käigus vahetatakse staadioni kunstmurukate ja rajatakse valgustus. Tööde tulemusena paranevad staadioni treeningu- ja võistlustingimused ning pikeneb selle aktiivse kasutamise periood, võimaldades staadioni senisest enam kasutada nii varakevadel kui ka hilissügisel.

PUHKEPARGID JA -BAASID

Kuressaare kesklinna mänguväljaku rekonstrueerimise jätkamiseks on 2027. aastaks kavandatud 200 000 eurot. Mänguväljaku rekonstrueerimine toimub etapiviisiliselt ning esimese etapi ehitustööd algasid 2026. aasta septembris. Esimeses etapis tehakse muu hulgas mänguväljaku taristu uuendamisega seotud töid ja rajatakse invavõimekusega tualettruum. 2027. aastal jätkatakse mänguväljaku tervikliku lahenduse elluviimist, uuendades mänguvahendeid, turva- ja pinnakatteid ning mänguala muid elemente. Eesmärk on kujundada Kuressaare kesklinna kaasaegne, turvaline, mitmekesine ja võimalikult kaasav mängukeskkond eri vanuses lastele ning parandada kesklinna kui peresõbraliku avaliku ruumi kvaliteeti. Investeeringu kavandatud kogumaksumus aastatel 2026–2027 on 285 692 eurot

TEATRID

Kuressaare Teatri lavaruumi valgussildade ümberehituse toetamiseks eraldatakse 2027. aastal 75 000 eurot. Investeeringuga tagatakse kaasaegsete valgustehniliste lahenduste ohutu kasutamine, parandatakse tehniliste süsteemide töökindlust ning viiakse lavaruumi tehniline taristu vastavusse tänapäevaste nõuete ja ohutusstandarditega.

RELIGIOONI- JA MUUD ÜHISKONNATEENUSED

Vallas paiknevate vanimate sakraalehitiste remondi toetamiseks on planeeritud 80 000 eurot. Toetus on ette nähtud pühakodade remondiks taotletavate toetuste omaosaluse katteks.

ALUSHARIDUS

Valjala Lasteaia ja Põhikooli köökide ühendamine ja lasteaia laiendamiseks on eelarvesse kavandatud 1 182 000 eurot. Investeeringu käigus rajatakse Valjala Lasteaiale juurdeehitus, et lahendada lasteaia ruumipuudus ja tuua praegu Valjala Põhikooli hoones paiknev lasteaiaühm tagasi lasteaia ruumidesse. Lisaks ühendatakse lasteaia ja põhikooli köögid ning korrastatakse parkimisala, parandades nii haridusteenuste korraldust kui ka liikluskorralduse turvalisust.

PÕHI- JA ÜLDKESKHARIDUS

Kärla Põhikooli hoone rekonstrueerimiseks on 2027. aasta eelarves kavandatud 2 149 680 eurot. Tegemist on mitmeaastase projektiga, mille elluviimine toimub aastatel 2027–2028 ning projekti kogumaksumuseks on kavandatud 5 099 360 eurot, millest 1 389 360 eurot moodustab meetmest „Avaliku sektori hoonete energiatõhususe ja taastuenergia programm“ saadav toetus. Koos projekteerimisega on projekti eeldatav kogumaksumus 5 217 160 eurot. Rekonstrueerimise eesmärk on parandada koolihoone energiatõhusust ning vähendada kasvuhoonegaaside heidet, hoonesse tarnitava energia kogust ja hoone ülalpidamiskulusid. Projekti etapiviisiline elluviimine võimaldab kavandatud tööd teostada järjepidevalt ning tagada koolihoone pikaajalise, energiatõhusa ja kuluefektiivse kasutamise.

Lümanda Põhikooli juurdeehituse projekteerimiseks on 2027. aasta eelarvesse kavandatud 40 000 eurot. Varasemalt koostatud projekt on olemas, kuid vajab enne ehitustööde kavandamist korrigeerimist ja ajakohastamist. Kooli olemasolev majandushoone on halvas tehnilises seisukorras ning selle lammutamise järel on samale asukohale kavandatud kooli vajadustele vastava juurdeehituse rajamine. Uuendatud projekt annab aluse investeeringu täpsema maksumuse ja edasise ajakava kavandamiseks.

Kuressaare Hariduse Kooli Kingu tänava hoone rekonstrueerimiseks on 2027. aasta eelarves kavandatud 2 480 000 eurot, et kaasajastada hoone ning kohandada selle ruumid vastavaks tegelikule kasutusotstarbele ja kooli vajadustele.

Spordi- ja mänguväljakute rekonstrueerimiseks kavandatakse 2027. aasta eelarves 200 000 eurot. Vahendid suunatakse Saaremaa eri piirkondades asuvate multifunktsionaalsete spordi- ja mänguväljakute uuendamiseks ning põhjendatud vajaduse korral uute väljakute rajamiseks. Eelkõige keskendutakse koolide juures asuvatele väljakutele, et parandada laste ja noorte võimalusi sportimiseks ja aktiivseks vaba aja veetmiseks. Esialgse hinnangu kohaselt vajavad esmajärjekorras korrastamist Valjala, Aste ja Leisi koolide juures asuvad väljakud.

ELUASEMETEENUSED SOTSIAALSETELE RISKIRÜHMADELE

Kuressaares, aadressil Kopli tänav 5 asuva sotsiaalmaja lammutamiseks ja uue rajamiseks on kavandatud 1 785 006 eurot. Projekti eesmärk on tagada kaasaegsed elutingimused ning parandada hoone energiatõhusust. Tööde eeldatav kogumaksumus on 2 635 006 eurot, millest 1 247 400 eurot on võimalik saada toetusena meetmest „Avaliku sektori hoonete energiatõhusus“.

FINANTSEERIMISTEGEVUS

KIRJE NIMETUS	EELARVE 2026	EELARVE 2027	MUUTUS
FINANTSEERIMISTEGEVUS KOKKU	1 040 756	2 838 267	1 797 511
Kohustuste võtmine	5 480 000	7 000 000	1 520 000
Kohustuste tasumine	-4 439 244	-4 161 733	277 511

Tulenevalt KOFS-i § 17 lõikest 1 käsitletakse finantseerimistegevuse eelarveosadena järgmisi tegevusi:

- laenude võtmine;
- võlakirjade emiteerimine;
- kapitalirendi- ja faktooringukohustuste võtmine;
- kohustuste võtmine teenuste kontsessioonkokkulepete alusel;
- võetud laenude tagasimaksmine;
- kapitalirendi- ja faktooringukohustuste täitmine;
- emiteeritud võlakirjade lunastamine;
- tagasimaksed teenuste kontsessioonikokkulepete alusel.

Finantseerimistegevuse all kajastub investeerimislaenu ja kapitalirendikohustuste võtmine ja nende põhiosa tagasimaksed. Võetud laenu- ja kapitalirendi kohustused on esitatud ülaltoodud tabelis.

2027. aastal planeeritakse laenu võtta 7 000 000 eurot investeerimistegevuse kulude katmiseks.

Saaremaa valla 2027. aasta eelarve finantseerimistegevuse kulud

Vald	Laenud	Lepingujärgne laenusumma				
			2026	2027	2028...	Kokku
Kihelkonna	AS LHV Pank, leping KL-1580317KI/15.03.2017	950 000	69 811	328 302	0	398 113
Kuressaare	AS LHV Pank, leping KL-120617 KU	3 500 000	358 696	179 348	0	538 044
Leisi	Swedbank AS, leping nr 17-105004-JI	400 000	43 636	29 060	0	72 696
Lääne-Saare	AS LHV Pank, leping KL-210617LA	7 840 000	495 785	272 682	2 454 138	3 222 605
Pihlta	AS SEB Pank, leping 2017013692	350 000	36 842	18 421	0	55 263
Põide	AS SEB Pank, leping 2017009657	400 000	39 416	13 138	0	52 554
Saaremaa	AS SEB Pank, leping 2019009313	3 500 000	369 317	388 828	600 137	1 358 282
2019	AS SEB Pank, leping 2019018457	3 500 000	367 415	393 520	701 634	1 462 569
2019	Swedbank AS, leping 19-1242220-JI	3 000 000	314 134	327 424	688 580	1 330 138
2020	AS SEB Pank, leping 2020016384	2 000 000	203 958	222 429	678 613	1 105 000
2022	Swedbank AS, leping 22-085384-JI	7 000 000	471 930	471 930	4 719 298	5 663 158
2023	Swedbank AS, leping 23-081647-JI	3 500 000	350 000	350 000	2 070 833	2 770 833
2024	Swedbank AS, leping 24-041394-JI	8 000 000	583 599	583 599	6 249 203	7 416 401
2025	Swedbank AS, leping 25-072953-JI	5 140 000	514 000	514 000	4 112 000	5 140 000
2027	Uus laen	7 000 000	0	0	7 000 000	7 000 000
	Kokku laenud	56 080 000 *	4 218 539	4 092 681	29 274 436	37 585 656
	Kapitalirendid					
Saaremaa	Scania Finans AB, leping 5000011061 Kallur	304 320	52 920	40 922	0	93 842
	SEB Liising AS, leping 01535981L Laadur	67 999	14 020	5 923	0	19 943
	Traktor	100 658	20 794	22 207	11 662	54 663
	Kokku kapitalirendid	472 977	87 734	69 052	11 662	168 448
Kokku		56 552 977	4 306 273	4 161 733	29 286 098	37 754 104

Allikas: Saaremaa Vallavalitsuse laenulepingute ülevaade

Eelarve seos Saaremaa valla arengukavaga 2025-2035

Arengukava määratleb kohaliku omavalitsuse prioriteetsed tegevussuunad. 2027. aasta eelarve eelnõu koostamisel on aluseks 26.09.2024 vastu võetud kehtiv arengukava ja ajakohastatud tegevuskava, millega on tagatud eelarve kooskõla valla strateegiliste eesmärkide ja prioriteetidega.

Strateegiline eesmärk	Tegevuskava 2027. aasta tegevus	Summa eelarve eelnõus	Selgitus
1. Haridus (alusharidus, üldharidus, huviharidus ja noorsootöö, elukestev õpe)			
E1 Haridusasutuste kaasaegne ja energiasäästlik taristu	Valjala Lasteaia ja Põhikooli köökide ühendamine ja lasteaia laiendamine	1 182 000	
	Kärla Põhikooli rekonstrueerimine	2 149 680	
	Kuressaare Hariduse Kooli Kingu tn hoone rekonstrueerimine	2 480 000	
	Spordi- ja mänguväljakute rekonstrueerimine	200 000	
E2 Haridusasutuste optimaalne ja võimetekohane võrk	NEET tegevustega jätkamine, lisafookus õppimiskohustuse täitmise toetamisel, tugevam sidumine STHK-ga	67 272	
E3 Haridusvaldkonna uuendusmeelsus ja kaasav juhtimine	Karjäärinõustamisprogramm valla haridusasutustes (MATA projekt)		Taotlusvooru „Maakonna arengustrateegia elluviimise toetus 2024-2027“, summa kinnitatakse I lisaeelarvega
E4 Saaremaa vald kui haridusvaldkonna atraktiivne tööandja	Mikrokraadi programm õpetaja kutse taotlemise ettevalmistava tegevusena Alustavate õpetajate supervisiooni programm.		Taotlusvooru „Maakonna arengustrateegia elluviimise toetus 2024-2027“, summa kinnitatakse I lisaeelarvega
2. Sotsiaal (täisealiste hoolekanne, lapsed ja pered)			
E1 Sotsiaalvaldkonna kaasaegne ja energiasäästlik taristu	Kuressaare Kopli tn 5 sotsiaalmajade ehituse lõpuleviimine	1 785 006	Meetmest „Avaliku sektori hoonete energiatõhusus“
E2 Sotsiaalvaldkonna optimaalne ja võimetekohane teenuskorraldus	Mäluhäiretega inimeste päevahoiu pakkumine pilootprojektiga jätkamine. Koordinaatsiooniteenuse väljatöötamine	64 994	
E3 Sotsiaalvaldkonna uuendusmeelsus ja kaasav juhtimine. Mõtteviisi muutmine tagajärgedelt ennetusele.	Lastekaitse valdkonnas juhtumikorraldusmudeli "Turvalisuse märgid" rakendamine	45 621	
	TERVIKu loomine Saare maakonnas	95 759	

Strateegiline eesmärk	Tegevuskava 2027. aasta tegevus	Summa eelarve eelnõus	Selgitus
3. Kultuur ja sport (kultuur, raamatukogundus, sport)			
E1 Kultuuriasutuste kaasaegne ja energiasäästlik taristu	Kuressaare Teatri valgussildade ümberehitus	75 000	
	Kuressaare Talve tn staadioni kunstmuru vahetus	180 000	
E4 Saaremaa vald kui atraktiivne tööandja	MATA projekti tegevused (rahvatantsujuhtide ja treenerite stipendiumid). Kultuuritöötajate kutsetasemete uuendamise toetamine.		Taotlusvooru „Maakonna arengustrateegia elluviimise toetus 2024-2027“, summa kinnitatakse I lisaeelarvega
4. Planeeringud ja keskkond (jäätmemajandus, heakord ja kalmistud, keskkond ning ühisveevärk ja –kanalisatsioon)			
E1 kaasaegne ja energiasäästlik taristu	Kuressaare linna sademeveeprobleemide etapiline lahendamine.	755 000	
	Läätsa purgla rajamine		
5. Kommunaalvaldkond (soojamajandus ja tänavavalgustus, kinnisvara, sadamad, teed, transport)			
E1 kaasaegne ja energiasäästlik taristu	Kuressaare kesklinna tänavakatte rekonstrueerimine	350 000	
	Turismiobjektideni viivate teede arendamine	50 000	
	Kuressaare kesklinna mänguväljaku rekonstrueerimine	200 000	
6. Juhtimine ja tugiteenused (juhtimine, kriisijuhtimine, kogukondlik tegevus)			
E1 kaasaegne ja energiasäästlik taristu	Kuressaares Tallinna 10 kontorihoone rekonstrueerimine	978 200	Meetmest „Avaliku sektori hoonete energiatõhususe ja taastuvenergia programm“

